

VETERÁNI SLOVENSKEJ BRANNEJ MOCI MEDZI VYŠŠÍM VELITEĽSKÝM ZBOROM ČESKOSLOVENSKEJ ARMÁDY

ALEX MASKALÍK

MASKALÍK, A.: *Veterans of the Slovak Armed Forces among the Senior Command Corps of the Czechoslovak Army*. *Vojenská história*, 4, 29, 2025, pp 159-199, Bratislava.

This study charts the service and representation of professional soldiers from the armed forces of the Slovak Republic within the senior command corps of the Czechoslovak Army and its higher levels of command and control after 1945. It also examines the broader context and circumstances in which this process took shape. In addition, it provides a complete list, specifying the roles of those who served on active duty with the ranks of colonel and general. The study also includes overviews showing the years in which these individuals were promoted or appointed to these senior ranks.

Keywords: Czechoslovak Army (post-1945), Slovaks in the Army, senior command corps, statistics, overviews.

DOI: <https://doi.org/10.69809/vojhist.2025.29.4.7>

Gážisti slovenskej brannej moci, ktorých budeme v našej štúdií označovať aj ako *veteránov*, tvorili po skončení 2. svetovej vojny neoddeliteľnú súčasť veliteľského zboru čs. brannej moci.¹ Problematika ich pôsobenia je v čs. historiografii (rovnako ako biografické profily najvýznamnejších z nich) do veľkej miery spracovaná.² Čo však abscentuje, sú komplexné štatistické a personálne dáta z hľadiska ich funkčného zaradenia a hodnostného profilu, resp. širší kontext, v rámci ktorého sa uvedený proces profiloval, a súvislosti, ktoré ho sprevádzali.

Ako sa vyvíjalo ich zastúpenie medzi vyšším veliteľským zborom a na vyšších stupňoch velenia a riadenia? Koľkí (a ktorí) z nich sa v priebehu činnnej služby dopracovali k najvyšším armádnym hodnostiam plukovníkov a generálov? Akú úroveň dosiahli z hľadiska

¹ Termín *veteráni* (ktorý pochádza z latinského *veterānus*, odvodeného od slova *vetus*, znamenajúce starý, skúsený) je tu trochu nadnesený a odvíja sa od faktu, že väčšina gážistov brannej moci Slovenskej republiky prešla bojmi na východnom fronte (bez ohľadu na to, či išlo o gážistov v činnnej službe, záložákov, alebo „základákov“, bojujúcich či už v rámci bojových alebo zabezpečovacích útvarov a jednotiek).

² Uvedme aspoň základné vedecké práce reflektujúce pôsobenie Slovákov vo veliteľskom zbore čs. brannej moci po roku 1945: HANZLÍK, František. Veliteľský sbor čs. armády na Slovensku jako objekt zájmu vojenského obranného zpravodajství v letech 1945 – 1948. In: *Vojenská história*, 1999, roč. 3, č. 4, s. 55 – 71; HANZLÍK, František. K osudům důstojníků a vojáků armády Slovenské republiky koncem roku 1944 a v průběhu roku 1945. (Do nové armády nebo do sovětských gulagů?). In: *Válečný rok 1944*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, 2001, s. 292 – 307, HAVLÍČEK, Jaroslav. Slováci v důstojníckom zbore čs. brannej moci v rokoch 1945 – 1948. In: *Zborník Armáda v dejinách Slovenska (II. časť)*, Bratislava : Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, 1993, s. 196 – 213; MASKALÍK, Alex. Riešenie otázky dôstojníkov armády bývalej Slovenskej republiky v čs. armáde po februári 1948. In: *Vojenská história*, 2007, roč. 11, č. 4, s. 90 – 102, PEJČOCH, Ivo. Propouštění bývalých příslušníků vládního vojska a slovenské armády z ČSLA v roce 1958. In: *Historie a vojenství*, 2008, roč. LVII, č. 3, s. 43 – 48, ŠTAIGL, Ján. Slovenský národný prvok vo výstavbe dôstojníckeho zboru čs. armády v rokoch 1948 – 1970. In: *Zborník Armáda v dejinách Slovenska (II. časť)*, Bratislava : Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, 1993, s. 214 – 239, ŠTAIGL, Ján. K niektorým otázkam existencie slovenských národných jednotiek v čs. armáde po druhej svetovej vojne. In: *Vojenské obzory*, 1996, roč. 3, č. 1, s. 119 – 129, ŠTAIGL, Ján. K otázke zastúpenia Slovákov v dôstojníckom zbore čs. armády po februári 1948. In: *Česko-Slovenská historická ročenka*, 1998, č. 3, s. 123 – 129. Z hľadiska vybraných biografických profilov gážistov slovenskej národnosti, pôsobiacich v čs. brannej moci po roku 1945, bližšie pozri: *Vojenské osobnosti čs. vojenského odboje 1939 – 1945*. Praha : Vojenský historický ústav Praha – Vojenský historický ústav Bratislava, 2005; CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939 – 1945*. Bratislava : Vojenský historický ústav Bratislava, 2013; MASKALÍK, Alex. *Elita armády. Čs. vojenská generalita 1918 – 1992*. Banská Bystrica : HWSK, 2012.

funkčného zaradenia? Aké faktory tento proces ovplyvňovali a aký konkrétny dosah to malo? Akým spôsobom a s akým výsledkom sa doň premietala averzia najvyšších vládnych (resp. straníckych) kruhov v jednotlivých etapách existencie Čs. republiky, t.j. bezprostredne po roku 1945, po tzv. „víťaznom februári“ v roku 1948, resp. po likvidácii Stalinovho kultu osobnosti v kontexte „maďarských udalostí“ po roku 1956? To sú základné otázky, ktoré sa predkladaná materiálová štúdia pokúsi zodpovedať.³

Situácia v skupine veteránov

Skôr, než v základných kontúrach pripomenieme hlavné trendy vo vývoji predmetnej problematiky, pozastavme sa na chvíľu pri samotnej skupine *veteránov* niekdajšej brannej moci Slovenskej republiky. Po vojne boli jednou z najpočetnejších, ale i najkontroverzejších skupín formujúceho sa čs. veliteľského zboru. Na slovenskej strane dlho pritom predstavovali jediný, resp. v dlhodobejšej perspektíve dominantný zdroj vyšších veliteľských kádrov. Avšak vážnym hendikepom bol fakt, že väčšina prešla bojmi na východnom fronte proti sovietskej armáde po boku Wehrmachtu, kde si vyslúžila aj rad vyznamenaní. Otázka ich prijímania a zaradzovania, výkonu veliteľských a štábnych funkcií či hodnostného postupu tak bola v tejto súvislosti od začiatku priamo spojená s navzájom protichodnými faktormi: na jednej strane politickou nutnosťou rešpektovať ustanovenia *Košického vládneho programu* o riešení národnostných aspektov armádnej personálnej politiky na princípe rovnoprávnosti českého a slovenského prvku, na strane druhej oprávnenou požiadavkou prijímať do čs. armády gážistov demokratického a antifašistického zmýšľania, rezonujúcou v kontexte očisty brannej moci od „zradcovských, kolaborantských, antidemokratických a protiludových živlov“. To od začiatku výrazne obmedzovalo možnosti generovať slovenskú časť vyššieho veliteľského zboru, keďže v nej predstavovali absolútnu väčšinu a vhodnejšie kádre neboli k dispozícii. O to viac, keď príprava nových vyšších veliteľských kádrov nevyhnutne vyžadovala čas.

Situáciu komplikovali animozity vnútri skupiny. Tak ako ostatné zložky, z ktorých sa veliteľský zbor po vojne vytváral, i ona bola vnútorne diferencovaná: tak napríklad odbojári vs neodbojári, austriáci vs legionári a nové kádre, vojaci vs partizáni, evanjelici vs katolíci. Z hľadiska vojenského pôvodu boli najpočetnejší gážisti, ktorí sa nimi stali počas 2. svetovej vojny a teraz patrili medzi nižších dôstojníkov a rotmajstrov. Menšiu časť tvorili predmníchovské kádre, ktoré sa v slovenskej brannej moci zaradili medzi vyšších dôstojníkov, a zvyšok tí, ktorí sa stali gážistami v priebehu domáceho odboja, resp. boli aktivovaní v zálohe či ako partizáni. Z hľadiska odbojových zásluh sa len časť z nich zúčastnila zahraničnej rezistencie. Na východe sa doň väčšina zapojila po páde do sovietskeho zajatia, pričom len ojedinele boli medzi nimi takí, ktorí v ňom pôsobili od začiatku. Na západe ich bolo minimum. Dominovali teda hlavne dôstojníci, ktorí sa v rámci povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku zúčastnili SNP a príslušníkmi čs. armádneho zboru sa stali až na jar 1945.⁴

³ Vyšší veliteľský zbor bude z hľadiska funkčného zaradenia reflektovať posty s vyššou veliteľskou právomocou, resp. posty na vyšších stupňoch velenia a riadenia, kam sa radili v rámci vojsk veliteľstvá zväzov (oblastí, vojenských okruhov a armád) a zväzkov (zborov, divízií a samostatných brigád). V rámci ústredných orgánov vojenskej správy odbory, hlavné správy, správy, oddelenia a skupiny MNO a HŠ (GŠ), vrátane veliteľstiev jednotlivých druhov vojsk a služieb. Z hľadiska hodnostného profilu ide o posty s plánovanou hodnosťou plk. a gen.

⁴ Zo 106 generálov zbraní a dôstojníkov gšt. čs. zahraničnej armády evidovaných čs. vojskou správou po vojne ako padlí a „zahynuvší“ v priebehu vojny, boli traja Slováci (gen. Golian, gen. Viest a plk. Pekník), čo predstavovalo 2,8 % podiel z celkového počtu (u gen. 2 z 30, t.j. 6,7 %). Zo 125 dôstojníkov väznených v priebehu vojny, z ktorých sa neskôr stali čs. generáli, bol iba jeden Slovák (Kristín), t.j. 0,8 %.

Nemálo bolo tiež takých, ktorí po jeho porážke vstúpili pod prisľubom beztretnosti do Haššikovej armády (ktorá ostala verná režimu), prípadne sa stali príslušníkmi pohotovostných oddielov HG, ktoré sa aktívne podieľali na atrocitách voči civilnému obyvateľstvu. Medzi skupinami pretrvávali ostré rozpory, neraz prerastajúce do osobných stretov. Sústredovali sa predovšetkým na existenčné otázky účasti – neúčasti v protifašistickom odboji ako i hodnotenia odbojových zásluh či miery angažovanosti a spolupráce s tisouským režimom. Napätá atmosféra medzi nimi sa prehlbovala práve s postupným dotváraním štruktúry vojenskej správy a v nadväznosti na prijímacie práce, ktoré museli byť (vzhľadom na tlaky zo strany najrôznejších záujmových skupín na Slovensku) viackrát obnovované. Rivalita a nevraživosť boli umocňované ambíciami pri priznávaní hodností, povyšovaní a zaradzovaní do funkcií, kde sa každá zo skupín cítila byť oproti tej druhej nedocenená a zámerne poškodzovaná. To podnecovalo udavačstvo a intrigy známe z vojny, ktoré negatívne poznamenávali vzájomné vzťahy.⁵

Väčšina nepatrila k nadšencom nového spoločenského zriadenia a bola orientovaná protikomunisticky. To bolo v kontexte silnejúceho postavenia KSČ obzvlášť alarmujúce. Vzhľadom na to, že ich postavenie sa z hľadiska hmotného zabezpečenia ukázalo byť horšie ako za vojny, mnohí otvorene prejavovali sklamanie z pomerov v novej armáde a na službu v slovenskej brannej moci sa dívali s neskrývanou nostalgiou. U značnej časti boli navyše patrne sklony k šovinizmu či separatistické tendencie.⁶ Rozpaky vyvolával ležérny prístup k výkonu služby (pohodlnosť spojená s porušovaním vojenského tajomstva či opilstvom), ktorý už v priebehu vojny tvrdo kritizovali i samotní Nemci.⁷ Konfrontačné ovzdušie *veteráni* spoluvytvárali i svojim politicky nekorektným správaním, sprevádzaným nielen pro-

⁵ „Poskytovanie úmyselne nesprávnych informácií o dôstojníkoch vlivným osobnostiam politickým, lebo verejne činným, ako aj zpravidla neopodstatnené protežovanie vlastnej osoby jednostrannou, lebo priamo falošnou informáciou o vlastných zásluhách, lebo krivdách, nadobúda povážlivých rozmerov, ktoré by mohli vážne ohroziť hladký priebeh znovuvýstavby čs. armády, hlavne v jej slovenskej zložke ... toto ... má svoj pôvod zpravidla v nízkych zisťných /rivalitných/ dôvodoch, lebo v závidí, často s využitím ... politicko-straníckej príslušnosti, alebo cestou zástupcov politických strán“. VÚA – VHA Praha, f. MNO / Státní tajemník 1945, k. 10, inv.č. 501, č.j. 101146. Viacerí vysokí slovenskí dôstojníci sa usilovali skompromitovať svojich konkurentov s cieľom ovplyvniť ustanovenie do funkcií, či zabrániť ich povýšeniu. HANZLÍK, František. *Velitelský sbor čs. armády na Slovensku jako objekt zájmu vojenského obranného zpravodajství v letech 1945 – 1948*. In: *Vojenská historie*, 1999, roč. 3, č. 4, s. 62. Mnohí z postihnutých pritom zastávali funkcie, u ktorých bola plánovaná hodnosť plk. a gen. Možnosti okamžitého zjednania nápravy často nepreukázaných (a neraz dokonca jasne účelových) kompromitujúcich informácií boli za situácie, keď boli ústredné orgány zaplavené udaniami a nedisponovali žiadnymi ucelenými archívnymi prameňmi, prakticky nemožné.

⁶ Z najvyššie postavených Slovákov bol silným protičeským postojom známy napr. gen. Imro, ktorý už za vojny vyhlasoval, že nie je žiaden Čechoslovák, ale *Slavian*, a že s Čechmi nechce mať nič spoločné. VÚA – VHA Praha, f. Státní tajemník MNO 1945, k. 16, inv.č. 684, č.j. 76. To mal byť údajne aj jeden z dôvodov, prečo nebol počas vyšetrovania v rokoch 1945 – 1946 zaradený v žiadnej funkcii. Jeho následné menovanie za II. podnáčelníka HŠ navyše prezident Beneš schválil s poznámkou, že je to „na důraznou žádost Slováků“, hoci bol sám proti a požadoval ho nahradiť Noskom. VÚA–VHA Praha, f. Vojenská kancelář prezidenta republiky 1946, k. 6, inv.č. 435, č.j. 1773.

⁷ Obzvlášť citelne sa tieto tendencie prejavili počas pôsobenia v bojoch proti banderovcom v rokoch 1945 – 1947, keď bolo zaistených a do súdneho vyšetrovania odovzdaných viacero slovenských gážístov. Niektorí sa v podnapitom stave nevyhli ani extrémistickým vyjadreniam ako napríklad: „Prečo Hitler neurobil z Prahy to, čo urobil s Lidicami a s Ležákmi... čo majú na Slovensku robiť Česi“. VHA Bratislava, f. Operácia „Banderovci“, k. 1, inv.č. 2, č.j. 21 a 34. Obzvlášť silným nešvárom rozšíreným z vojny bolo opilstvo, v dôsledku ktorého sa mnohí gážísti dopúšťali výtržností „dokonca bitiek, čím znehodnocujú a špinia dobrú povest a dobré meno čs. armády a znehodnocujú dôstojnícky sbor v očiach civilistov ... Čs. dôstojnícky zbor musí mať ľudí s pevným charakterom, spolahlivých po každej stránke, ale nie vyvrhelov ľudskej spoločnosti a darebákov najväčšieho rozsahu“, ako ostro nabádal veliteľ taktickej skupiny „Jánošík“, zasahujúcej proti banderovcom na východnom Slovensku, pplk. J. J. Stanek. VHA Bratislava, f. Operácia „Banderovci“, k. 46 a 70, inv.č. 150 a 320, č.j. 298 a 102.

tištátnymi výrokmi proti jednote Čechov a Slovákov či spojenectvu so Sovietskym zväzom, ale taktiež marginalizáciou podielu ostatných na rezistencii.⁸ O závažnosti týchto zjavov svedčí i rozkaz štátneho tajomníka MNO gen. Mikuláša Ferjenčíka z apríla 1946, ktorý bol priamou reakciou na uvedené „neprístopnosti“: *„Důstojníci používajú nepremyslených výrokov alebo dopúšťajú sa aj skutkov, ktoré svedčia nie len o nedostatočne vyvinutom smysle pre dôstojnícku česť, ba priamo uvádzajú v pochybnosť samotné ich národné presvedčenie. Prejavuje sa to nepremyslenými a neplodnými rečami politického rázu, ako i kritizovaním rozkazov a opatrení nadriadených vojenských veliteľstiev a MNO, ďalej ľahostajnosťou, liknavosťou a nezájmom pri plnení služobných a úradných povinností. Tieto a podobné zjavy, pri pozornosti, akú venuje verejnosť našej novej armáde, sú spôsobilé ohroziť a poškodiť ono dobré meno, ktoré si čs. armáda v bojoch o znovuvydobytie národnej slobody získala. Je predovšetkým povinnosťou každého statočného dôstojníka, ktorému vec národa a štátu leží na srdci a komu budovanie ľudovo-demokratickej armády a konsolidácia jej právnych pomerov nie sú ľahostajné, všemožným spôsobom sa starať o to, aby podobné živly nekalili čistý štít čs. armády a aby boli vykorenené z jej radov ... Chovanie sa dôstojníka na verejnosti i v službe musí stále zvýrazňovať jeho neobmedzenú oddanosť a lásku k národu a štátu, ktoré vlastností sú základnými predpokladmi vojenských cností“*.⁹

Slováci vo vyššom veliteľskom zbore do nástupu komunistov k moci

V dôsledku snahy zabezpečiť primerané zastúpenie Slovákov v čs. veliteľskom zbore z hľadiska počtu i významu bola ústretovosť vojenskej správy nevyhnutná. A to aj napriek značnej nedôvere českého politického spektra, slovenských komunistov i armádneho velenia voči politickej a štátnej spoľahlivosti ich prevažnej časti. Tá sa premietala už do prijateľných podmienok pri prijímaní do zväzku čs. brannej moci. Slovenskí gázisti mali byť prijatí, ak k 29. septembru 1938 slúžili v čs. brannej moci a potom pokračovali v slovenskej brannej moci, prípadne ak sa stali príslušníkmi čs. zahraničného vojska. Služba v slovenskej armáde sa im započítavala ako služba čs. vojakov z povolania, a to i s hodnotami nadobudnutými do SNP. Pri preverovaní osôb pri ich prijímaní sa malo prísne postupovať voči vyšším dôstojníkom a generálom, voči nižším dôstojníkom a rotmajstrom mala byť uplatňovaná istá benevolencia a umiernenosť. Dôstojníci v služobnej kategórii dôstojníkov absolventov vojenskej akadémie mali byť pritom po mravnej stránke hodnotení ďaleko vyššie než dôstojníci služieb. Prevzatí nemohli byť tí, ktorí boli za vojny organizovaní vo fašistických organizáciách (ako Hlinkova slovenská ľudová strana, Hlinkova garda či Nemecko-slovenská spoločnosť), zastávali vedúce funkcie vo verejných službách, vojnovom priemysle, alebo sa zúčastnili hospodárskeho vojnového podnikania. Na funkcie v armáde sa pritom tieto ustanovenia do SNP nevzťahovali (a to práve s ohľadom na obmedzený zdroj veliteľských a inštruktorských kádrov). Vylúčení mali byť všetci, ktorí verejne podporovali režim, vyvíjali činnosť proti hnutiu odporu či sa nezákonne obohatili. Mimo mali ostať aj všetci tí, ktorí sa aktívne nezúčastnili domáceho odboja, resp. nenastúpili službu v čs. zahraničnej armáde

⁸ Slovenskí gázisti vyčítali českým kolegom účelnosť Pražského povstania a pasivitu v období neslobody (s prezývkou *naftalini*), tí na nich pre zmenu hľadeli ako na kolaborantov a účelových odbojárov, ktorým SNP len poskytlo ideálnu možnosť zahľadiť vojnové „hriechy“. ABS Praha, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvedky, sign. 34-1/7. Slovenská strana tiež s nevlou prijímala skutočnosť, že českým vojakom stačila za Protektorátu aj úplne pasívna rezistencia. Na jej základe boli opätovne prijatí do armády a toto obdobie sa im započítalo do služobného a platového postupu, akoby službu nikdy neprerušili. Tento prístup bol síce akceptovaný už počas vojny ako protiváha k uznaniu ich hodnosti a vzdelania získaného vo vojnovnej slovenskej armáde, no naďalej vyvolával napätie.

⁹ VÚA – VHA Praha, f. MNO / Státní tajemník 1946, k. 18, inv.č. 1049, č.j. 5647.

„ač k tomu *měly možnost*“, prípadne odišli pred postupujúcimi armádami Spojencov počas oslobodzovania ČSR, „ač tak *nemusili učiniti*“.¹⁰ Hoci bolo avizované, že prijatí nemali byť ani tí, ktorí mali manželky nemeckej či maďarskej národnosti, prax bola v dôsledku nedostatku kádrov iná.¹¹

K prijatiu bolo nakoniec odporučených približne 1500 slovenských *veteránov*. Neprijatí boli iba exponenti a prívrženci ľudáckeho režimu – väčšina ani len v zálohe, pričom mnohí boli degradovaní a prišli aj o zaopatrovacie pôžitky. Do čs. brannej moci tak bolo prevzatých len 34,4 % vyšších dôstojníkov, ktorí k 1. januáru 1944 slúžili v slovenskej brannej moci (z toho z plk. 47 %, z pplk. 40 %, z mjr. 29 %). V hodnostiach plk. a gen. činil tento priemer medzi prijatými cca 42 %.¹² Snaha zabezpečiť *prijateľný pomer* vo veliteľskom zbere však znamenala, že bolo nutné prejavíť toleranciu voči vojnovkej minulosti ostatných. Celkovo sa úspešnosť prijímaných zo všetkých záujemcov o prijatie do služobného pomeru na slovenskej strane pohybovala nad hranicou 90 %, čo výrazne kontrastovalo s menej ako polovičnou úspešnosťou českých gážistov.¹³ Nezriedka sa stávalo, že zaslúžilí odbojármi boli prehliadaní na úkor tých, ktorí boli prijatí s výhradou či len s *vyhovujúcou* kvalifikáciou, prípadne napriek pochybnostiam o vierohodnosti uvádzaných údajov, len na základe konexií. Uspeli tak aj jednotlivci, ktorí sa Povstania nezúčastnili, či dokonca po jeho potlačení slúžili v tzv. Hašíkovej armáde. Tak napr. z 30 absolventov bratislavskej Vysokej školy vojennej slovenskej národnosti bolo prevzatých 23, z toho po novembri 1944 slúžilo v režimovej armáde 12 z nich. U špecialistov, ktorým bola v dôsledku zúfalého nedostatku minulost' tolerovaná, sa pritom bežne stávalo, že zastávali identické funkcie ako za vojnové republiky. Špecifickú skupinu tvorili tí, ktorí sa v záverečnej fáze vojny dostali do sovietskeho zajatia.¹⁴

Prevzatým dôstojníkom boli uznané nielen hodnosti, ktoré získali v slovenskej armáde do vypuknutia SNP, ale taktiež hodnosti, do ktorých SNR povýšila priamych účastníkov Povstania. Bolo im akceptované aj vojenské vzdelanie dosiahnuté počas vojny. Štúdium sa uznalo absolventom bratislavskej Vojenskej akadémie „riadnych“ ročníkov 1942 a 1943, absolventi skráteného polročného behu z roku 1940/1941 mali byť doškolení v osobitných aplikačných kurzoch.¹⁵ Absolventi 1. ročníka roku 1944 sa pre zmenu mohli v školskom roku 1946/1947 hlásiť o prijatie do 2. ročníka Vojenskej akadémie v Hraniciach, boli však

¹⁰ Zákon č. 72/1946 Zb. zo 6. marca 1946.

¹¹ MNO sa v tejto súvislosti zaviazovalo, že poskytne podporu pri zaradení do civilnej služby všetkým schopným, zaslúžilým a národnostne spoľahlivým dôstojníkom, ktorých by armáda neprijala z dôvodu nemeckej či maďarskej národnosti ich manželiek. Na slovenskej strane sa to nedodržiavalo tak striktné ako u gážistov českej národnosti (z vyšších dôstojníkov Slovákov napr. plk. Ján Černek a pplk. Gregor Zapletal). Väčšina dôstojníkov sa prirodzene usilovala zaistiť svojim manželkám slovenskú národnosť, mnohí si poslovenčovali priezviská i mená.

¹² Z celkovo 250 vyšších dôstojníkov, ktorí v slovenskej brannej moci slúžili k 1. januáru 1944, ich po vojne reálne slúžilo v čs. brannej moci len 86 (z toho z 5 gen. nik. z 36 plk. 17, z 86 pplk. 34, zo 123 mjr. 35). Prevzatých bolo celkovo 70 % vyšších dôstojníkov s vyznamenaním Radu nemeckého orla. K predmetnej problematike bližšie pozri: MASKALÍK, Alex. Vyšší dôstojnícky zbor slovenskej brannej moci (1939 – 1945). Prehľad a štatistika. In: *Vojenská história*, 2025, roč. 29, č. 2, s. 91 – 126.

¹³ A MSNP Banská Bystrica, f. Osobný fond Jaroslav Šolc, k. 54, prírástkové č. 140/2003.

¹⁴ Mnohí z nich boli orgánmi OBZ bez akéhokoľvek preverovania odoslaní do sovietskych zajateckých táborov. Ešte na jar 1946 tam údajne pobývalo cca 30 dôstojníkov (z vyšších dôstojníkov 2 – plk. Ján Morvíc a pplk. Martin Palkovič), pričom niektorí sa vrátili domov až na jar 1947. KOLLÁR, Pavol. *Zbor dôstojníkov z povolania armády prvej slovenskej republiky /1939 – 1945/ (úvaha)*. Rukopis, s. 128.

¹⁵ VHA Bratislava, f. Veliteľstvo 4. oblasti Bratislava (1945 – 1950), Dôverný rozkaz veliteľstva 4. oblasti č. 85 z 22. novembra 1945.

dovtedy povinní konať ďalšiu činnú službu. O prijatie na ňu sa mohli uchádzať i akademici vyradení po SNP, ak sa ukázali ako spoľahliví po stránke politickej i národnej. V plnom rozsahu sa taktiež uznávalo štúdium absolventom intendenčného smeru bratislavskej Vysokej školy válečnej. Iba absolventi operačného smeru (ktorí z dôvodu vojny absolvovali len skrátené 2-ročné štúdiá) a gázisti, ktorým bol priznaný charakter dôstojníka gšt., mali byť povolaní do III., resp. II. ročníka obnovej pražskej Vysokej školy válečnej (kam mali byť pôvodne povolávaní len tí, ktorí v roku 1938 a 1939 dokončili jej II. ročník, a všetci tí, ktorí absolvovali počas vojny v zahraničí zodpovedajúce kurzy, prípadne tam pôsobili na miestach dôstojníkov gšt. v štáboch čs. zahraničnej armády).¹⁶ Aj v tomto prípade sa však v snahe zabezpečiť ich primeraný podiel medzi jej frekventantmi robili mnohé ústupky (prehlbujúce vpád neodborného prvkú do fungovania armády, degradujúce vojenské vysokoškolské vzdelanie a ohrozujúce kvalitu zboru dôstojníkov gšt.), ktoré sa neobišli bez námietok zo strany českej verejnosti. Uchádzať sa pritom mohli všetci absolventi vojenskej akadémie bez ohľadu na prospech, stačilo mať absolvované doplnovacie kurzy a mať za sebou úspešnú viacročnú radovú službu u vojsk.¹⁷ Celkový podiel Slovákov medzi prijatými činil 21 %.¹⁸ Vytvárali sa tak podmienky na to, aby boli v budúcnosti k dispozícii vyššie veliteľské kádre.

Na jeseň 1945 tak podiel Slovákov medzi dôstojníkmi vzrástol oproti približne 4 % v roku 1939 viac než trojnásobne na cca 13 %. Podobne medzi generálmi a plukovníkmi stúpol podiel z necelého 1 % v roku 1938 na 5%, respektíve 7 %. Boli im zverené aj viaceré exponované posty na vyšších stupňoch velenia a riadenia. V októbri 1945 ich pokrývali na MNO a HŠ z cca 10 %, v rámci oblastí z cca 25 % a v rámci zborov a divízií z cca 18 %.

Tak ako vybraným komunistickým kádom, aj viacerým Slovákom bol umožnený rýchlejší funkčný a hodnotný postup: hoci ho mali za vojny a vyšetrovanie ich vojnovej minulosti nebolo uzavreté. Fakticky mimoriadne povýšenia síce rešpektovali podmienku celkovej dĺžky služobnej doby stanovenej pre jednotlivé platové stupnice a služobné triedy vládnym uznesením zo 16. apríla 1946, avšak nerešpektovali minimálnu podmienku troch rokov od účinnosti posledného povýšenia, platnú od 11. decembra 1931.¹⁹ Do služobnej doby sa pritom rátala akákoľvek štátna či iná verejná služba, prípadne služba súkromná, vojnová, legionárska a prezenčná. Hoci sa povyšovanie malo striktnie realizovať podľa výberovej zásady, kde bolo hlavným kritériom „chovanie v čase neslobody“, kontroverzie sa práve slovenskej strane nevyhli.

Táto ústretovosť bola do značnej miery dôsledkom politického pragmatizmu štátnej administratívy. Jej hlavným motívom bola snaha upraviť nepriaznivý národnostný stav v exponovanej skupine, slovenskými politikmi úzkostlivo sledovanej, a tým sa vyhnúť prípadnej konfrontácii. Situáciu navyše komplikoval nezájem slovenskej mládeže o profesionálnu vojenskú službu, čo znemožňovalo priamo ovplyvniť zastúpenie Slovákov medzi gázistami.

¹⁶ HANZLÍK, František – VONDRÁŠEK, Václav. *Armáda v zápase o politickú moc v Československu v lete 1945 – 1948*. Brno : Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2006, s. 17.

¹⁷ VÚA – VHA Praha, f. MNO / 3. Školské a predpisové odd. HŠ 1946, k. 34, inv.č. 1671, č.j. 2851.

¹⁸ Prijímacieho konania do VŠV sa v lete 1947 zúčastnilo 206 dôstojníkov, z toho 45 Slovákov. Na základe výsledkov skúšok ale i rôznych „odporúčaní“ MNO povolalo do I. ročníka operačného smeru 41, z toho 10 Slovákov (24,4 %) a do I. ročníka tylového smeru 25 z toho 4 Slovákov (16 %). ŠTAIGL, Ján – ŠTEFANSKÝ, Michal. *Vojenské dejiny Slovenska VI. (1945 – 1968)*. Bratislava : Magnet Press, 2007, s. 51 a 172.

¹⁹ VÚA – VHA Praha, f. Vojenská kancelář presidenta republiky 1947, k. 9, inv.č. 674, č.j. 660. Medzi kádrmi so zvýhodneným postupom sa objavili Markus, Ferjenčík, Kristín, Ciprich, Kišš Kalina, Kubiček, Lisický, Marcelý, Marko, Nosko, Stanek a Trebichavský. Do roku 1948 tak bolo gen. menovaných 10 pplk., resp. 5 mjr. slovenskej brannej moci, zatiaľ čo na plk. bolo povýšených 21 (zo 65) prevzatých pplk. a 19 (zo 113) prevzatých mjr. slovenskej brannej moci.

V rokoch 1946 – 1947 teda výrazne vzrástlo zastúpenie Slovákov pri povýšeníach do najvyšších dôstojníckych hodností. Medzi plukovníkmi to bolo viac než dvojnásobne a medzi generálmi až štvornásobne. Percentuálny podiel Slovákov tak od jesene 1945 vzrástol medzi plukovníkmi o viac ako 2 % na približne 9 % a u generálov o cca 7 % na asi 12 %. To samo o sebe poukazovalo na neprírodnosť v hodnostnom rozložení Slovákov v najvyšších hodnostiach. Vo vyšších dôstojníckych hodnostiach od majora nahor sa tak ocitlo až 422 Slovákov, len o niečo menej, než ich bolo v zbore dôstojníkov predmníchovskej čs. brannej moci na jar 1939 dohromady.²⁰ V najexponovanejších armádnych funkciách pre zmenu vzrástol ich podiel do septembra 1947 na MNO o 4 % na takmer 14 % a na veliteľstvách zborov a divízií až dokonca o 5 % na cca 23 % (jedine u veliteľstiev oblasti klesol z 25 % na približne 20 %). Väčšina slovenských vyšších dôstojníkov bola zaradená na Slovensku v rámci 4. Oblasti.

V kontexte zostrojúceho sa mocenského zápasu sa cieľene stupňovala averzia voči slovenskému elementu, a to predovšetkým zo strany komunistov, ktorých slovo malo čoraz väčšiu váhu. Situáciu navyše komplikovalo protikomunistické zameranie väčšiny slovenských vyšších dôstojníkov, ktoré ešte umocňovali sympatie viacerých z nich voči Demokratickej strane, hlavnému konkurentovi komunistov na Slovensku. Armáda na Slovensku sa stala jedným z hlavných objektov povolebnej komunistickej kritiky pre údajnú infiltráciu štátne nespoľahlivými ľudáckymi živlami, pričom obavy z jej zneužitia v prospech ľudáckej reakcie boli zámerne podnecované a zveličované.²¹ V prístupe voči slovenskej strane sa tak začali otvorene presadzovať negativistické tendencie.²² Už na jeseň 1947 tu bolo „odhalené“ vykonštruované protištátne sprisahanie „*novoludáctva*“, ktoré fakticky nastolilo požiadavku na odstránenie *reakčných* dôstojníkov. V rámci likvidácie jeho „*pozostatkov*“ a posilňovania štátne spoľahlivej časti dôstojníkov tak došlo v rámci MNO a HŠ, ako aj na veliteľstvách zväzov a zväzkov u vojsk k odvolávaniu mnohých „*problémových*“ dôstojníkov slovenskej národnosti. To znamenalo regres vo vývoji slovenského prvku v exponovaných funkciách – v centrálnych orgánoch o približne 3 % a v rámci zborov a divízií o cca 8 %.

Slováci vo vyššom veliteľskom zbore po nástupe komunistov k moci

Po vytvorení komunistického mocenského monopolu vo februári 1948 problematiku ďalšieho pôsobenia Slovákov vo vyššom veliteľskom zbore poznamenala tvrdá politizácia a ideologizácia zo strany KSČ. V zámerne podnecovanej atmosfére očakávania triedneho nového konfliktu medzi „zlým“ imperialistickým Západom a „dobrým“ socialistickým Východom sa pristúpilo k „*vytváraniu nového veliteľského sboru vyššieho z dělnické třídy a třídě s ním spjatého*“. Presadenie triedneho pohľadu na funkciu a poslanie profesionálov bolo motivované snahou pretvoriť kľúčový mocenský nástroj na hlavný garant *diktatury proletariátu* prostredníctvom uvedomelého a strane oddaného veliteľského zboru. V krátkom čase to viedlo k totálnej zmene jeho charakteru, štruktúry i poslania. Merítkom kvalít a „pravosti“ presvedčenia ich príslušníkov sa stali prijateľná stranícka a triedna

²⁰ Medzi nimi figurovali i viacerí asimilovaní dôstojníci českej národnosti, ktorí pri dobrovoľne zmenenej slovenskej národnosti ostali i po vojne. Medzi plk. to boli A. Hájek, J. Hluchý, K. Kubiček, H. Makoň, E. Prát, F. Slávkovský (Skřepek), K. Šárka, R. Šmarda a J. Tlach (J. Benedik a F. Voráč sa neskôr k českej národnosti vrátili). Nie je známe, prečo si väčšina českých dôstojníkov slovenskú národnosť ponechala i po vojne. Je však pravdepodobné, že popri osobných (či iných) dôvodoch mohli do toho prehovárať výhody, ktoré prinášalo preferovanie „slovenskej otázky“. Pri predkladaní návrhov na povýšenie či ustanovenie boli uvedené osoby slovenskými politikmi pokladané za „svojich“.

²¹ ABS Praha, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 37-1/55-64.

²² HANZLÍK, František. *Velitelský sbor čs. armády na Slovensku jako objekt zájmu vojenského obranného zpravodajství v letech 1945 – 1948*. In: *Vojenská historie*, 1999, roč. 3, č. 4, s. 58 – 65.

štruktúra, rozhodujúcimi kritériami boli ideologická spoľahlivosť, oddanosť, resp. prosovietska orientácia štátu. V kontexte naznačeného poznamenala vyšší veliteľský zbor vlna rozsiahlych čistiek, v priebehu ktorých prestali existovať takmer všetky odbojové skupiny.

Nevyhli sa jej ani *veteráni* slovenskej brannej moci, ktorých počet od marca 1946 do januára 1953 postupne vzrástol z 1420 na 3458 (pričom ešte vo februári 1948 ich bolo 2191). Išlo však hlavne o dôstojníkov, ktorí slúžili počas 2. svetovej vojny v brannej moci Slovenskej republiky ako radoví vojaci základnej služby, resp. ktorí boli do nej mobilizovaní a s ktorými sa dalo počítať pri výstavbe vyššieho dôstojníckeho zboru až v strednodobom horizonte. Medzi slúžiacimi vyššími dôstojníkmi boli postihovaní hlavne tí, ktorí sa aktívne zúčastnili bojov proti Červenej armáde po boku nacistického Wehrmachtu (vrátane tých, ktorí aktívne pôsobili v SNP či prešli k čs. východným jednotkám v ZSSR), voči ktorým bola averzia v predchádzajúcom období viac-menej účelovo tlmená.²³ A to aj napriek tomu, že na slovenskej strane boli jediným reálnym zdrojom stredných a vyšších veliteľských kádrov a k výchove ďalších bol nevyhnutný čas. Na jar 1950 vnieslo vykonštruované obvinenie časti funkcionárov KSS z povstaleckého vedenia z tzv. buržoázneho nacionalizmu do podozrievania nový rozmer, a tak v kádrovom hodnotení pribudla i tzv. „slovenská nacionalistická úchylka“. Celkovo muselo v nasledujúcich rokoch opustiť rady armády viac než tisíc *veteránov* (cca $\frac{1}{3}$ z nich). V kontexte takmer štvornásobného početného rastu dôstojníckeho zboru sa do polovice 50. rokov prepadol aj ich podiel medzi slovenskými dôstojníkmi z vyše 90 % v roku 1948 pod 30 % v prospech nových kádrov.²⁴ Tvrdo boli postihovaní hlavne *veteráni*, ktorí v slovenskej brannej moci slúžili vo vyšších hodnostiach. Väčšina bola v súlade s celoarmádnym trendom predčasne penzionovaná bez ohľadu na svoje zaradenie, hodnosť a vek. Do roku 1952 tak boli nútení odísť všetci jej plk., 90 % pplk. a viac než 60 % mjr. Absolútna väčšina ostatných bola premiestňovaná na posty, ktoré nezodpovedali ich odbornosti a skúsenostiam. Len zopár ich bolo pre svoje pedagogické skúsenosti ponechaných v exponovaných funkciách náčelníkov fakúlt a katedier vojenských vysokých škôl. Zastúpenie *veteránov* tak medzi generalitou, na MNO a v exponovaných funkciách všeobecne postupne kleslo až pod 4 %.²⁵ Okrem toho sa v rokoch 1952 – 1956 ich podiel na veliteľstvách zväzov (t.j. okruhov a armád) prepadol z cca 19 % na 16 %, na veliteľstvách zväzkov (t.j. zborov a divízií) z cca 12 % pod 4 % a v rámci vojenských škôl z cca 10 % pod 6 %. Mnohí z prepustených prišli o zápočet vojnovej služby do výsluhy rokov, ktorý ovplyvnil výšku ich zaopatrovacích pôžitkov, nemalo z nich bolo degradovaných, prišlo o výsluhové dôchodky či o služobné byty. Mnohí z nich mali problém nájsť si zamestnanie, čelili šikane v podobe pravidelných prehliadok, výsluchov a sledovania. Niektorí boli odsúdení k dlhoročným trestom odňatia slobody za vykonštruované obvinenia.²⁶ Iba malej časti slovenských plukovníkov a generálov sa podarilo emigrovať.²⁷

²³ VÚA – VHA Praha, f. MNO / Sekretariát ministra 1951, k. 2, inv.č. 4.

²⁴ Ich počet klesol v rokoch 1953 – 1956 z 3458 na 2354. AP AČR Praha, Kádrové ročenky 1953 – 1956.

²⁵ O niečo vyšší podiel Slovákov tu dotvárali kádre došlé v rámci stranického náboru, t.j. tzv. paragrafisti, prijímaní podľa § 37 Branného zákona do armády vo vysokých hodnostiach. Išlo o nevojakov, civilov bez vojenského vzdelania, ktorí mali v kontexte prebiehajúcich čistiek a výstavby masívneho veliteľského zboru doplniť armádu na strategických úsekoch jej riadenia, kontroly a fungovania.

²⁶ Pri výkone trestu tu napr. zahynuli gen. Vojtech Danielovič a plk. Alexander Korda.

²⁷ Celkovo opustilo republiku 22 gen. a 20 plk., z nich bolo cca 20 % slovenskej národnosti. Z gen. Ján Ambruš, Mikuláš Ferjenčík, Samuel Korbel, Ivan Trebichavský a Mirko Vesel, z plk. Anton Ciprich, z pplk. napr. Peter Vlčko a Ladislav Perl (z čs. exilovej armády na Západe).

V kontexte snáh o zabezpečenie bojaskopnosti čs. armády (prostredníctvom *stabilizácie kádrov a naplňania* predimenzovaných početných stavov) sa však objavujú i názory, že zviditeľňovanie a prehnaná pozornosť, ktorú politické, kádrové a spravodajské orgány venovali *závadám* tejto problémovej skupiny *veteránov*, negatívne vplývali tak na nepriaznivé zastúpenie Slovákov vo veliteľskom zbore, ako i na jeho kádrovú výstavbu všeobecne.²⁸ V kontexte tvrdých čistiek bolo navyše zastúpenie Slovákov na vyšších stupňoch velenia a riadenia v priamom rozpore s tým, k čomu sa zaväzoval Košický vládny program. Poukazovalo sa napríklad na neúčelnosť ich posudzovania, ako by šlo o jeden kvalitatívny celok. Mnohí síce vojnovú službu za závalu nepovažovali, väčšina v nej však slúžila v rámci základnej služby či bola do nej mobilizovaná a aktívne sa neprejavovala. Zaznievali tiež oprávnené otázky, prečo vôbec boli prijímaní do služobného pomeru či dokonca strany.²⁹ Konštruktívnemu riešeniu problému napomáhal fakt, že zníženie profesionálnej úrovne veliteľského zboru ignorovaním všeobecnej a vojensko-odbornej pripravenosti jeho príslušníkov sa dostalo do rozporu s potrebou ZSSR mať spojeneckú armádu, ktorá by disponovala odborne zdatným zborom vojakov z povolania, schopným v podmienkach prudkého rozvoja vojenstva a eskalujúcej Studenej vojny zvládať náročné bojové úlohy.³⁰ Ku korekcii prístupov sa však vedenie KSČ odhodlalo až po zjazde ÚV Komunistickej strany ZSSR vo februári 1956, keď bolo v kontexte rozchodu s dedičstvom stalinizmu opätovne poukázané na škodlivosť tendencií smerujúcich k triednej „jednotlivosti“ dôstojníkov či diskrimináciu všetkých, ktorí boli nestraníkmi, resp. nemali robotnícky pôvod. Odsúdená bola taktiež deformácia národnostnej politiky v armáde, ako aj výber a rozmiestňovanie Slovákov v nej či celkovo východiská pre ich hodnotenie.

²⁸ Na zasadnutí Vojenskej rady MNO 15. augusta 1951 tak síce bolo zdôraznené, že ich minulosť nemohla mať na disciplínu v jednotkách a autoritu pozitívny vplyv, zároveň však bolo konštatované, že „někteří z těchto lidí jsou dobří, snaživí a poctiví. Vlivem zbytečných řečí je však jejich posice velmi špatná“. Náčelník štábu 1. Vojenského okruhu (neskorší náčelník GŠ) gen. Otakar Rytíř vyzýval k diskretnosti a nabádal na tieto veci zbytočne nepoukazovať. Pracovníci kádrového a politického aparátu taktiež varovali pred pokračujúcim spôsobom práce s touto problémovou skupinou (podobne ako s príslušníkmi vládneho vojska). „Je nutné vysvětlit činitelům armády, že i nejmenší naše omyly v práci a jednání s těmito důstojníky využívá ihned nepřítel k narušení morálně politické jednoty důstojnického sboru, k vyvolání nedůvěry těchto důstojníků k správnosti politiky naší strany a vlády a k podlamování bojaskopnosti naší armády ... je také nutno odhalovat a potírat šíření stejných nálad mezi těmi důstojníky, kteří své propuštění pro odbornou nespůsobilost odůvodňují tím, že jsou propuštěni jen pro bývalou příslušnost“. VÚA – VHA Praha, f. MNO / Sekretariát ministra 1951, k. 2, inv.č. 4. I podľa náčelníka Hlavnej kádrovej správy MNO gen. Františka Říhu z januára 1954 bolo posudzovanie „jen z hlediska minulosti, aniž by se zkoumaly podmínky, za kterých se do těchto vojsk dostali, jejich vývoj a růst po politické stránce a jejich práce pro stát a novou armádu“ nepochopením potrieb samotnej armády a že „sama minulost důstojníka, jestliže čestně pracuje a politicky na svém pracovišti podporuje usnesení strany, nemůže mít rozhodující význam v určení jeho osudu“. VÚA – VHA Praha, f. MNO / Sekretariát ministra 1954, k. 15, inv.č. 31.

²⁹ Prepúšťanie dôstojníkov z politických dôvodov, ktorí o svojej lojalite nový režim nepresvedčili ani po rokoch služby, vyvolávalo vášne a podnecovalo „šuškanďu“. Vyskytovali sa názory o tom, že prepúšťanie bolo prejavom českého nacionalizmu a v kontexte toho je „Košický vládny program dnes už iba zdrpom papiera, lebo Češi nestřpia, aby na vedoucích místech v armáde byli Slováci“. Plk. Mikuláš Šumichrast neváhal v tejto súvislosti dokonca zdvihnúť varovný prst: „přide ešte doba, kedy ich bude armáda potřebovat, ale oni už nenaletia“. Postreh o tom, že prepúšťanie „je osobnou politikou ministra MNO s. Lomského, který vřaj začína uplatňovat způsob Rájcinu a může tiež tak skončit ako on“, pre zmenu veľmi plasticky odrážal stupeň frustrácie. SNA Bratislava, f. ÚV KSS – tajomník David, k. 2244, sign. XXXII-1943-67.

³⁰ V reakcii na pokles odbornosti armády sám prezident A. Zápotocký (v súlade s málo známym odkazom Stalina „nestranickost nemůže být důvodom, aby člověk s dobrým poměrem k práci nebyl vyzvednut ve funkci. Naopak, právě těmto důstojníkům je třeba věnovat zvláštní pozornost, vyzvedávat je na vedoucí funkce a tímto je přesvědčovat“) v septembri 1953 zdôrazňoval, že „je nutno rozbiť úplně nesprávnou teorii ... že totiž spolehlivými občany ČSR jsou jen příslušníci komunistické strany a všichni ostatní, že jsou jednotná reakční masa, na kterou je nutno se dívat jako na nepřítel“. AP AČR Praha, f. Kádrová správa MNO 1953, č. j. 110.

Potrebný priestor vytvorilo uznesenie Politického byra ÚV KSČ z 15. októbra 1956, ktoré nariadilo zabezpečiť zlepšenie národnostného zloženia vyššieho veliteľského zboru v dlhodobej perspektíve „*cilevĕdomou přípravou nejlepších důstojníků slovenské národnosti při vyzdvížení do vyšších a nejvyšších funkcí při dodržování zásady vyzvedávání podle politických a odborných kvalít*“.³¹ V nadväznosti naň MNO 22. novembra 1956 samo, v duchu stránickej sebakritiky, uznalo „nevšímavost“ za hlavnú príčinu toho, že otázka podielu Slovákov vo vyššom veliteľskom zbore zostávala nevyriešená.³² Hneď v januári 1957 sa analyzovalo nerovnomerné zastúpenie Slovákov v dôstojníckom zbore, a to tak celkovo, ako aj v prípade tých, ktorí počas vojny pôsobili v slovenskej armáde.³³

Proces zmierenia s *problémovými skupinami* (medzi ktoré sa radili tiež príslušníci vládneho vojska, resp. čs. predmníchovskej brannej moci všeobecne) výrazne narušilo povstanie v Maďarsku z prelomu októbra a novembra 1956, ktoré Sovieti nakoniec utopili v krvi. Výrazne doň prehovorilo zhodnotenie príčin „zlyhania“ vyššieho veliteľského zboru maďarskej armády (tvoreného kádrami niekdajšej horthyovskej armády) z marca 1957, ktoré vyvolávalo medzi funkcionármi užšieho vedenia KSČ reálne obavy z opakovania podobného scenára doma.³⁴ Výsledkom bol kompromis. Na jednej strane bolo rozhodnuté „*jednou pro vždy*“ sa vysporiadať s kádrami *zataženými minulostí*. Predošlý zmierlivý prístup bol tvrdo kritizovaný, opätovne zosilneli tendencie nepripustiť ich koncentráciu v riadiacich funkciách a postupne ich vytesňovať, resp. „*do r. 1960 obměnit*“; hoci u Slovákov len v prípade, ak bude adekvátna náhrada. Na strane druhej sa však zároveň rozhodlo v rámci cieleného budovania perspektívnych kádrových rezerv dať šancu tým, ktorí v priebehu vojny na výber nemali. Na základe týchto skutočností stanovilo Politické byro ÚV KSČ 7. mája 1957 prísne individuálny prístup v hodnotení *veteránov*, ktorý mal tentokrát prihliadať na viaceré faktory: kedy a akým spôsobom sa zapojili do boja proti fašizmu; kedy, za akých okolností a z akých pohánok zbehli z brannej moci a v akom vzťahu v nej pôsobili (to znamená či boli do nej povolani k výkonu základnej služby, alebo do nej boli mobilizovaní, resp. v brannej moci slúžili v služobnom pomere vojakov z povolania).³⁵

Osud väčšiny vyšších dôstojníkov slovenskej brannej moci bol týmto spečatený. Väčšina z nich bola prepustená do konca roka 1958 v rámci tzv. novej etapy zabezpečovania *triednej a politickej spolehlivosti* čs. veliteľského zboru, hoci oficiálne v rámci plánovaného znižovania počtov.³⁶ Politické dôvody prepustenia boli u väčšiny rozhodujúce. Nedostatok informácií však, rovnako ako predtým, spôsobil, že viacerí skompromitovaní jedinci zo-

³¹ VÚA – VHA Praha, f. MNO / Kádrová správa 1956, k. 69, inv.č. 216, sign. 26/2/2-15.

³² VÚA – VHA Praha, f. MNO / Kádrová správa 1956, k. 329, inv.č. 1713, sign. 95-10/II.

³³ NA Praha, f. Politické byro ÚV KSČ (1954 – 1962), sv. 138, a.j. 180/11.

³⁴ *Vojenská a další opatření Československa v době povstání v Maďarsku na podzim 1956*. Sborník dokumentů, 2. d., Praha 1993, s. 201 – 209.

³⁵ VÚA – VHA Praha, f. MNO / Kádrová správa 1957, k. 100, inv.č. 396, sign. 12/1-9. K analýze predmetného dokumentu pozri: PEJČOCH, *Propouštění bývalých příslušníků vládního vojska a slovenské armády z ČSLA v roce 1958*. ... s. 43 – 48.

³⁶ Gen. Jozef Zadžora bol nútený odísť z armády v roku 1959. Zrejma bola naopak umiernenosť v práci s odborníkmi a špecialistami. VÚA – VHA Praha, f. MNO / Sekretariát ministra 1958, k. 13, inv.č. 50, sign. 1/5-3. Z vyšších dôstojníkov slovenskej brannej moci zostali slúžiť len právnici a lekári (do prvej polovice 60. rokov plk. MUDr. Š. Darvaš a plk. JUDr. B. Šimoni, do prvej polovice 70. rokov plk. MUDr. P. Mráz a plk. MUDr. Š. Mráz, resp. gen. MUDr. J. Paškan). Paškan (ktorý sa zaslúžil o projekt centrálnej civilnej nemocnice Bratislava – Kramáre) sa pritom stal i najdlhšie slúžiacim generálom v celej čs. histórii (lipovú ratolesť v činnnej službe nosil 27 rokov). Svoje tu zrejme zohral sám fakt, že po roku 1948 viedol Preverovaciu komisiu pri brannej komisii ÚV KSS, ktorá realizovala očistu armády na Slovensku.

stali na zodpovedných funkciách, zatiaľ čo mnohí iní boli prepustení z funkcií „ďaleko menej významných“.³⁷

6. januára 1959 nariadilo Politické byro ÚV KSČ uzavrieť všetky kádrové nejasnosti z minulosti dôstojníkov, hlavne v súvislosti s dopĺňaním ich kádrových materiálov o informácie z obdobia pred vstupom do armády. V celkovo 427 prípadoch boli zistené skutočnosti, ktoré politicky kompromitovali, resp. znížovali „kvalitu“ dôstojníka a ktoré boli podľa mienky príslušných orgánov „*uvádzeny zpravidla neúplne alebo zkrasené s cieľom zastíť alebo zmírniť jejich podstatu a zabrániť odhaleniu*“. Z nedostatkov z vojny zavážila aktívna bojová činnosť proti sovietskej Červenej armáde a partizánom (v ZSSR, ako i na Slovensku), za ne dosiahnuté vyznamenania, príslušnosť k profašistickým organizáciám, spolupráca s Nemcami, priženie sa do fašistických rodín, služba blízkych príbuzných v nemeckej armáde a Waffen-SS, resp. ich odsúdenie pre sabotáž, velezradu, vyzvedačstvo a útek do cudziny, po februári 1948 zasa pokus o prechod štátnych hraníc.³⁸ Spomedzi prepustených z týchto dôvodov tvorili Slováci 24 % a medzi tými, ktorým bola znížená funkcia 41 %.³⁹

Celkovo tak musela v rokoch 1956 – 1963 odísť ďalšia tisícika slovenských veteránov, čím ich podiel medzi dôstojníkmi Slovákmi klesol pod 20 %, zatiaľ čo ich podiel medzi dôstojníkmi celkovo klesol od roku 1953 z cca 9 % pod 4 %.⁴⁰ Mnohí z nich opäť čelili reštrikciám vo výsluhových dôchodkoch.⁴¹

³⁷ VÚA – VHA Praha, f. MNO / Sekretariát ministra 1958, k. 13, inv.č. 50, sign. 1/5-3. Len pre zaujímavosť, v roku 1957 stále konalo službu 568 dôstojníkov, bývalých príslušníkov tzv. Hašíkovej armády (7 % všetkých dôstojníkov slovenskej národnosti). Nie je bez zaujímavosti, že ich hromadný odchod sa odohral v roku 1958 v kontexte procesu s bývalými príslušníkmi pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy na jar 1958 a pripravovaného procesu so „spikleneckou“ skupinou sústredenou okolo slovenských národohospodárov Imricha Karvaša a Petra Zafku (členmi ktorej mali byť okrem iného aj niekdajší vysokí slovenskí dôstojníci, medzi nimi generáli Jozef Marko a Vojtech Kováč, resp. plk. Ján Malár), obvinených zo snáh o „rozbitie jednoty českého a slovenského národa“, či prenesenie „kontrarevolučného puču z Maďarska do Československa“, ktoré mali byť dôkazom toho, že separatizmus na Slovensku „*dvíha hlavu*“ a je potrebné proti nemu bojovať. KINČOK, Branislav. Osoba Gustáva Husáka v politickom procese s Imrichom Karvašom a spol. In: *Pamäť národa*, 2018, roč. XIV, č. 4, s. 58 – 69.

³⁸ O tom, aký význam pripisovali stranické orgány vojenskému pôvodu svedčí okrem iného i fakt, že informácie o „*vojenské službe pred rokom 1945*“, resp. v „*době okupace*“, sa v štatistických ukazovateľoch Kádrovej správy MNO objavovali až do prvej polovice 80. rokov.

³⁹ Okupačná minulosť tých, ktorí ostali, bola vyšetrovaná v úzkej spolupráci s orgánmi Ministerstva vnútra. V prvej polovici 60. rokov tak okrem iných došlo i na 7 niekdajších príslušníkov pohotovostných oddielov HG, ktorí sa po potlačení SNP účastnili „*akcí proti partyzánům a pokrokovým občanům*“ (z nich dvaja slúžili v hodnosti pplk. a dvaja v hodnosti mjr.). Okrem politickej nutnosti zabezpečiť primerané zastúpenie Slovákov vo veliteľskom zbore existovalo aj ďalšie vysvetlenie, prečo mnohí z kompromitovaných (z ktorých sa mnohí účastnili zverských výsluchov zajatcov na východnom fronte) zostávali slúžiť. Bezpečnostný aparát, podobne ako tesne po vojne, jednoducho nemal kapacity na spracovanie veľkého množstva dostupných materiálov. Niekedy rozhodla náhoda, ako v prípade pplk. Izidora Srnku (náčelníka Vševojsovej skupiny Odd. bojovej prípravy I. armády) v roku 1963, na ktorého upozornila štúdia vo vedeckom časopise. Ako študent bratislavskej vojenskej reálky totiž uvádzal vo svojej žiadosti o prijatie do brannej moci SR po potlačení SNP ministromi obrany Hašíkovi: „*Priznávam se smutným srdcom, že i mezi nami sú zradcovia, lebo skoro všetci na strednom Slovensku sa pridali k partizánom*“, pričom zdôrazňoval, že s niekoľkými kamarátmi „*chcel zmiznúť z dohľadu komunistických bánd*“ a že „*sa neboji ani ruskej armády*“. NESVADBA, František. Charakter a poslání armády tzv. slovenského státu v letech 1944 – 1945. In: *Historie a vojenství*, 1963, roč. XII, č. 1, s. 51. To môže vysvetľovať i fakt, že sa po vojne k hodnosti dôstojníka prepracovalo i 13 príslušníkov čs. východných jednotiek, ktorí predtým slúžili v nemeckej armáde či v nemeckých pracovných a trestných jednotkách (z nich 1 plk., 6 pplk. a 3 mjr.). Šiesti odišli z armády koncom 70. rokov, o hodnosti prišli len dvaja (z toho jeden za vraždu manželky). Do roku 1962 dokonca slúžil aj 1 kpt., a to napriek tomu, že zostal slúžiť vo Wehrmachte až do konca vojny.

⁴⁰ Ich počet klesol v rokoch 1956 – 1963 z 2354 na 1412. AP AČR Praha, Kádrové ročenky 1956 – 1963.

⁴¹ VÚA – VHA Praha, f. MNO / Kádrová správa 1959, k. 98, inv.č. 304, sign. 20/2. Organizačný rámeč reštrikcií

Súbežne s ďalšou „očistnou vlnou“ sa začalo s cieľným budovaním slovenských kádrových rezerv. Podstatou tohto procesu bolo „*zrýchliť postup schopných, talentovaných a pripravených*“ Slovákov, aby mohli byť „*co nejrychleji vyzvednuti na vyšší a nejvyšší funkce a do řídících orgánů armády*“.⁴² V prechodnom období sa to týkalo predovšetkým veteránov. Nešlo o nové východiská či zmenu v prístupe, keďže kontinuita s líniou nastúpenou spreď februára 1948 bola zrejmá. Posun však spočíval v tom, že sa táto otázka stala dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou kádrovej výstavby veliteľského zboru, ktorá musela byť zohľadňovaná. V podstate sa tak v praxi uplatnil princíp, ktorým už v apríli 1949 (teda ešte pred demaskovaním „buržoáznej nacionalistickej úchyľky“) operovalo samotné Branné odd. Predsedníctva KSS.⁴³ Pri vytváraní kádrových rezerv tak boli „na milosť vzatí“ nielen tí, ktorí v slovenskej brannej moci slúžili ako „základáci“, ale aj tí, ktorí v nej slúžili v nižších dôstojníckych hodnostiach. V tejto súvislosti bola však nevyhnutná i spolupráca druhej strany, pričom hlavným prejavom „spolahlivosti“ bolo členstvo v strane a istá miera straníckej angažovanosti. Spolahlivými kádrmi boli následne obsadzované veliteľské funkcie v rámci zväzov a prvosledových divízií (ktoré boli predstupňom pre postup v armádnej hierarchii); naopak, tie menej spoľahlivé kádre slúžili v rámci divízií „vnútrozemských“, alebo v rámci školských, tylových a teritoriálnych útvarov a zariadení.⁴⁴ Armádne velenie tak v prechodnom období, kým nevychovalo nové kádre nezaťažené minulosťou, získalo adekvátny zdroj na zabezpečenie primeraného zastúpenia Slovákov na vyšších stupňoch velenia.⁴⁵

V rokoch 1957 – 1961 sa prítomnosť veteránov na MNO, resp. GŠ a na veliteľstvách zväzkov pohybovala na úrovni 3 %. Na veliteľstvách zväzov sa ich podiel prepadol z cca 16 % pod 7 %. Vo funkciách veliteľov, zástupcov veliteľov a náčelníkov štábu okruhov a armád bol však progres zrejmý, keď vysoko prekračoval priemer ich celoarmádneho zastúpenia (v rokoch 1960 – 1964 priemer cca 40 %, na ktorom sa podieľali siedmi). Jemný pokles ich podielu vo funkciách veliteľov, zástupcov veliteľov a náčelníkov štábu divízií a samostatných brigád bol spočiatku akousi „daňou“ za ich progres na vyšších stupňoch velenia v dôsledku vyčerpania zdroja (pokles z 18 % pod 15 %). Neskôr nebol ich progres na tomto veliteľskom stupni zase viditeľný pre početný nárast zväzkov (v rokoch 1962 – 1964 priemer okolo 17 %, hoci počet veteránov na uvedenom veliteľskom stupni vzrástol z 15 na 37). Nízke zastúpenie dôstojníkov Slovákov v rámci MNO a GŠ naproti tomu pretrvalo a do polovice 60. rokov sa dostalo tesne nad 6 % (teda len o 1 % viac ako spreď 10 rokov). Do procesu veľmi výrazne zasahovala nízka úroveň všeobecného vzdelania veteránov, z ktorých väčšina vzhľadom na účasť vo vojne nemala maturitu. Túto skutočnosť potvrdzoval aj nízky podiel Slovákov medzi doktormi a kandidátmi vied, ako aj medzi špecialistami operačného i spravodajského smeru.

poskytovala smernica *O úpravě důchodů význačných představitelů předcházejícího politického a hospodářského zřízení*, vychádzajúca zo zákonov z leta 1958. Zákon č. 40/1958 Zb. *O úpravě důchodů některých odsouzených osob* a 41/1958 Zb. *O některých změnách v sociálním zabezpečení* z 3. júla 1958 (v Zákone č. 41 čl. 4 *Úprava důchodů osob, které byly význačnými představiteli dřívějšího politického a hospodářského zřízení*). Podľa Zákona z r. 1964 sa doba služby vojakom z povolania v armáde tzv. Slovenského štátu do doby zamestnania započítavala v rozsahu, v akom sa kryla s dobou účasti na boji proti fašizmu. Zákon č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení zo 4. júna 1964 (§ 111, ods. 2).

⁴² VÚA – VHA Praha, f. MNO / Kádrová správa 1956, k. 69, inv.č. 216, sign. 26/2/2-15.

⁴³ SNA Bratislava, f. ÚV KSS – generálny tajomník Štefan Bašfovanský, k. 2164, a.j. 331, č.j. 7.

⁴⁴ NA Praha, f. ÚV KSČ – Kancelár 1. tajemníka Antonína Novotného, k. 16, inv.č. 322.

⁴⁵ Medzi kádre so zvýhodneným postupom patrili Šrank, Koval, Dzúr, Končíř, Šádek, Tringela, Vitek, Grznár, Huňa, Jergenc, Pepich, Korbela, Kosmel, Novisedlák, Belas, Faglic, Gvoth, Kalický, Kopnický či Ohrablo (z nich to 13 dotiahli na gen. a 6 na plk.).

Progres v budovaní slovenských kádrových rezerv sa odzrkadlil pri vysielaní *veteránov* na prestížnu Vojenskú akadémiu GŠ K. J. Vorošilova v Moskve, ktorej absolventi boli predurčení zastávať v armáde exponované posty. Kým ich podiel tu v rokoch 1949 – 1956 predstavoval len 8 % (3 z 37), tak v rokoch 1957 – 1966 vzrástol takmer štvornásobne na viac než 30 % (21 z 69). Nominálne pritom počet absolventov moskovskej *Vorošilovky* slovenskej národnosti vzrástol až sedemnásobne. Bezprecedentný bol aj postup pri zastúpení Slovákov medzi generalitou, kde dominovali práve *veteráni*. Podobne ako na vyšších stupňoch velenia a riadenia, aj tu bolo možné zabezpečiť progres pomerne rýchlo a efektívne, predovšetkým pre jej nepočetnosť. Ich podiel tu vzrástol v rokoch 1955 – 1966 takmer trojnásobne z 5 % na 21 % (príčom medzi generálmi zaradenými na funkciách priamo v armáde dokonca päťnásobne z 5 % na 25 %). Viditeľne sa to prejavilo aj pri menovaní do generálskych hodností, kde ich podiel vzrástol skoro štvornásobne z 8 % na 30 %. Podstatou účelovej regulácie bolo skracovanie dĺžky ich „pobytu“ v hodnostiach podplukovník – plukovník a naopak predlžovanie ich „životnosti“ v generálskej hodnosti oproti dôstojníkom českej národnosti v priemere o tretinu. Kým adept na generála „strávil“ v hodnosti plukovníka v priemere 5 rokov, u *veteránov* sa táto lehota skracovala v priemere približne o polovicu. „Životnosť“ v generálskej hodnosti sa u *veteránov* (podobne ako u stranou vyvolených kádrov) predlžovala v priemere zo šiestich rokov na deväť. Výrazne sa obmedzila aj ich fluktuácia (keď prírastok začal byť vyšší než úbytok) a výrazne sa zvyšovali aj rezervy podplukovníkov a plukovníkov, ktoré by boli k dispozícii pre prípadné okamžité „doplnenie“ stavu na vyšších priečkach. Odrazilo sa to aj na vekovom priemere generálov-*veteránov*, ktorý bol oproti celoarmádnemu nižší o cca 4 – 7 rokov.⁴⁶

Povýšenia a ustanovenia, realizované podľa potrieb strany (mať k dispozícii strane oddaný a národnostne „správne“ vyladený vyšší veliteľský zbor), a nie z hľadiska prirodzeného výberu, museli ísť nevyhnutne na úkor kvality. Tú síce nie je možné doložiť, vzhľadom na absenciu relevantných prameňov, je každopádne zrejmé, že sa nahor často dostávali kádre nielen bez potrebných skúseností, ale aj bez zodpovedajúceho vzdelania i vojensko-odbornej kvalifikácie, ktorú získavali dodatočne. Išlo teda o efektívny a súčasne i efektný dôsledok pragmatizmu pri zabezpečovaní primeraného zastúpenia Slovákov v ČSĽA, ktorý zastieral prirodzený vývoj, ako aj ich celkové nerovnomerné zastúpenie vo vyšších hodnostiach a na vyšších stupňoch velenia.

Súčastou materiálnej štúdie je zoznam *veteránov* brannej moci Slovenskej republiky slovenskej národnosti, ktorí v čs. armáde po roku 1945 dosiahli v činnnej službe hodnosti plukovníka a generála, a to bez ohľadu na to, v akom služobnom pomere v nej slúžili (t.j. či z povolania, v zálohe, alebo v základnej službe) či ako dlho (napr. niektorí len pár mesiacov). Uvádzaná je najvyššia funkcia, ktorú daná osoba dosiahla (bez ohľadu na nadobudnutú hodnosť), ako aj názov funkcie, v ktorej dôstojník pôsobil najdlhšie (bez ohľadu na to, akými reorganizačnými zmenami prešla).

V prípade, že dôstojník zastával viacero zrovnateľných funkcií (napr. veliteľ divízie, resp. náčelník Odd.), bude uvádzaná funkcia, v ktorej bol dotýčený povýšený do hodnosti plukovníka alebo generála, prípadne v ktorej slúžil dlhšie. Celkovo sa z osôb slúžiacich za 2. svetovej vojny v slovenskej brannej moci dopracovalo v čs. armáde k hodnostiam plk. 372 jedincov. Z nich počas vojny 17 dosiahli na hodnosť plk., 34 pplk., 35 mjr., 67 stotníka (kpt.), 38 npor., 29 por. a 26 rtm. Akademikov bolo 16, 110 v nej slúžilo v rámci výkonu povinnej vojenskej základnej služby. Z celkovo 372 mužov, ktorí v čs. armáde po roku 1945 dosiahli v činnnej službe hodnosť plk., bolo 49 menovaných generálmi. Menovania do hodností gen. čs.

⁴⁶ MASKALÍK, Alex. *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918 – 1992*. Banská Bystrica : HWSK, 2012, s. 53 – 54.

armády po roku 1945 sa dočkali 4 plukovníci niekdajšej slovenskej brannej moci, 14 podplukovníkov, 5 majorov, 2 kpt., 4 npor., 5 por., 1 rtm., 2 akademici a 12 vojakov základnej služby.

Posledný dôstojník s minulosťou v slovenskej brannej moci bol prijatý do čs. armády v roku 1961, poslední *veteráni* z nej odišli až začiatkom druhej polovice 80. rokov – všetko v generálskej hodnosti (z radov niekdajších dôstojníkov J. Novisedlák v roku 1986, z radov základňákov J. Husák v roku 1986, E. Pepich v roku 1987 a F. Šádek v roku 1988). Poslední *veteráni* boli na plk. povýšení v roku 1980 (resp. v rámci rehabilitácií v roku 1990), posledný *veterán*, menovaný do hodnosti generála, v roku 1975. Vojaci základnej služby slovenskej brannej moci sa po vojne k hodnosti plk. čs. armády dostali už v roku 1954 a k hodnosti gen. už v roku 1958.

PRÍLOHY

Príloha č. 1

Menný zoznam veteránov slovenskej brannej moci slovenskej národnosti, ktorí v čs. brannej moci po roku 1945 slúžili v hodnostiach gen. a plk.:

Meno

najvyššie zastávaná funkcia v čs. brannej moci v rokoch

		<i>najvyššia dosiahnutá hodnosť v slovenskej brannej moci⁴⁷</i>		
		<i>rok povýšenia do čs. hodnosti plk. a gen.⁴⁸</i>		
		<i>najvyššia dosiahnutá funkcia v čs. brannej moci</i>		
		<i>ukončenie služobného pomeru</i>		
		<i>plk.</i>	<i>gen.</i>	
BODICKÝ, Ladislav	plk.	1942		1949
1947 – 1949		veliteľ posádky Košice		
ČÁNI, Štefan	plk.	1944		1950
1945 – 1947		technický zástupca veliteľa tankového vojska HŠ		
GEMBALA, Jozef	plk.	1944		1948
1945 – 1947		veliteľ Vojenského žrebčince Horné Motešice		
HORSKÝ (Kapušta), Štefan	plk.	1943		1949
1946 – 1947		prednosta Operačného odd. tyla 4. Oblasti		
HUSÁR, Jozef	plk.	1944		1952
1949 – 1951		krajský vojenský veliteľ Nitra		
IMRO, Ján	plk.	1940	1945	1949
1946 – 1947		II. podnáčelník HŠ (na plk. povýšený Londýnom		
		znovu v r. 1945!)		
1947 – 1948		veliteľ III. zboru		

⁴⁷ Hodnosť kpt. (kapitán) bola v slovenskej brannej moci označovaná ako stotník – do čs. armády boli ale dôstojníci preberaní v hodnosti kpt. v prípade poddôstojníkov z povolania sa uvádza len stavovská skupina rtm. (rotmajster) bez vymedzenia konkrétnej hodnosti (rtm., šrtm. ...). Vojakmi z povolania sú i osoby, ktoré boli žiakmi a poslucháčmi vojenských škôl (t.j. Vojenskej akadémie, Leteckej školy, Školy leteckého dorastu, Vojenského gymnázia, či Vojenského vysokoškolského internátu) slovenskej brannej moci (v zozname vedení skrátene ako akad., t.j. akademici), nakoľko si takúto voľbu zvolili dobrovoľne (mimo poddôstojníckych škôl a škôl pre výchovu dôstojníkov konkrétnej zbrane v zálohe), čo bolo kľúčovým kritériom diferenciacie. Samostatnou kategóriou budú vojaci základnej služby (vedení pod skratkou ZVS).

⁴⁸ Hodnosť plk. čs. armády dosiahnutá v roku 1944 znamenala, že daná osoba ju dosiahla počas SNP v rámci I. čs. armády na Slovensku.

KOVALČÍK, František 1946 – 1948	plk.	1939	1948	
KRENČEJ, Ján Dimitrij 1947 – 1949	plk.	1940	1949	prednosta rímsko-katolíckej duchovnej služby 4. Oblasti
KRNÁČ, Ján 1948 – 1949	plk.	1944	1950	prednosta Všeobecného odd. Dopravného odboru MNO
KUNA, Ján Pavol 1945 – 1945 1945 – 1947	plk.	1940	1947	1948 veliteľ tyla 4. Oblasti
LENDVAY, Elemír 1948 – 1949	plk.	1943	1949	prednosta veliteľ VIII. zboru
MARKUS, Mikuláš 1945 – 1945 1949 – 1950	plk.	1943	1945	1950 veliteľ 4. Oblasti
MORVIC, Ján 1947	plk.	1943	1948	zástupca veliteľ 3. Oblasti
boru MNO				prednosta Materiálnej skupiny Spoj. odd. Technického od-
PRÁT, Emil 1945 – 1946	plk.	1940	1946	
SLAVKOVSKÝ Skřepek, Fr.	plk.	1943	1948	zástupca veliteľa delostrelectva 4. Oblasti
SUROVÝ, Július 1948	plk.	1943	1950	prednosta Vojenského stavebného riaditeľstva 4. oblasti
ŠIRICA, Michal 1945 – 1950 1950 – 1951	plk.	1943	1945	1951 veliteľ pešieho pluku 14
AMBRUŠ, Ján 1945 – 1946	pplk.	1945	1946	1948 zástupca veliteľa 2. Vojenského okruhu
BORSKÝ, František 1947 – 1949	pplk.	1945	1947	1950 veliteľ letectva 4. Oblasti
BREZÁNY, Koloman 1949 – 1950	pplk.	1947	1950	II. podnáčelník HŠ náčelník štábu Hlavného tyla MNO
ČERNEK, Ján 1945 – 1947	pplk.	1944	1948	zástupca veliteľa 8. divízie (rýchlej)
DANIELOVIČ, Vojtech 1945 – 1945 1946 – 1948	pplk.	1944	1947	1948 veliteľ 9. divízie
DARVAŠ, Štefan 1946 – 1951	pplk.	1947	1962	prednosta intendancie 4. Oblasti
FERJENČÍK, Mikuláš 1945 – 1946 1946 – 1948	pplk.	1944	1945	1948 veliteľ tyla 4. Oblasti
HÁJEK, Anton 1945 – 1950	pplk.	1947	1950	prednosta zdravotnej služby 10. divízie
HAVIAR, Vladimír 1945 – 1950	pplk.	1947	1950	štátny tajomník MNO
HLUCHÝ, Jakub 1946 – 1947	pplk.	1944	1949	povereník SNR pre veci vnútorné
				prednosta doplnovacej služby 4. Oblasti
				prednosta zbrojnej služby 4. Oblasti
				veliteľ delostrelectva 4. Oblasti

KIŠŠ – KALINA, Dezider	pplk.	1944	1950	1951
1945 – 1946				prednosta Osobného odd. MNO
1949 – 1951				veliteľ 9. divízie
KNÓTH, Ladislav	pplk.	1947		1957
1947 – 1957				veliteľ Vojenskej nemocnice Košice a prednosta Chirurgického odd.
KORBEL, Samuel Karol	pplk.	1945	1947	1949
1945 – 1948				prednosta Právneho odboru MNO
KOVÁČ, Vojtech	pplk.	1947	1947	1949
1945 – 1949				prednosta Stavebného a ubytovacieho odd. MNO
LICHNER, Viliam	pplk.	1945	1947	1951 (1968 reaktivácia, 1969 výslužba)
1945 – 1946				prednosta Materiálneho a dopravného odd. HŠ
1946 – 1951				prednosta Dopravného odboru MNO
MAKOŇ, Henrich	pplk.	1947		1948
1946 – 1947				prednosta Všeobecného odd. Dopravného odboru MNO
MALÁR, Ján	pplk.	1947		1950
1945 – 1947				veliteľ tankového vojska 4. Oblasti
MANICA, Branislav	pplk.	1945	1948	1949
1945 – 1949				prednosta Správy výchovy a osvetu 4. Oblasti
MRÁZ, Pavol	pplk.	1947		1972
1953				hlavný chirurg 2. Vojenského okruhu
NEMEŠ, Ladislav	pplk.	1948		1952
1949 – 1952				prednosta zdravotnej služby 9. divízie
NOŠČÁK, Ján	pplk.	1947		1949
1945 – 1948				veliteľ pešieho pluku 14
PAŠKAN, Ján	pplk.	1945	1947	1974
1948 – 1949				zástupca prednostu Zdravotníckeho odboru MNO
1955 – 1968				náčelník Vojenskej nemocnice Bratislava
PERKO, Emil	pplk.	1945	1947	1951
1945 – 1948				veliteľ 10. divízie
1948 – 1950				veliteľ delostrelectva 4. Oblasti
SCHNEK, Eduard	pplk.	1947		1948
1946 – 1948				prednosta intendancie 4. Oblasti
ŠÁRKA, Karel	pplk.	1945		1948
1945 – 1948				prednosta Doplnovacieho odd. MNO
ŠMARDA, Rajmund	pplk.	1947		1949
1947 – 1948				veliteľ delostrelectva proti lietadlám 4. Oblasti
TLACH, Jozef	pplk.	1944		1948
1945 – 1947				veliteľ 2. divízie (zastupujúci)
TREBICHAŤSKÝ, Ivan	pplk.	1945	1947	1949
1945 – 1948				víceprezident Najvyššieho vojenského súdu
TRUSÍK, Pavel	pplk.	1948		1952
1947 – 1950				prednosta Bakteriologického odd. Vojenskej nemocnice Bratislava
TURZÁK, Martin	pplk.	1947		1950
1946 – 1949				prednosta Osobnej skupiny Organizačného odd. 4. Oblasti

VESEL, Mirko 1945 – 1946 1946 – 1947	pplk.	1944 1947 1947 veliteľ delostrelectva 4. Oblasti náčelník štábu veliteľstva delostrelectva HŠ
VICK, Anton 1947 – 1948	pplk.	1947 1948 veliteľ pešieho pluku 14
VOGL (Sokolovský), Jozef 1946 – 1949	pplk.	1947 1949 veliteľ delostrelectva V. zboru
ZADŽORA, Jozef 1949 – 1951 1951 – 1959	pplk.	1947 1953 1959 náčelník Stolice delostrelectva VVU Praha náčelník Delostreleckej fakulty Vojenskej technickej akadémie Brno
CACHOVAN, Ignác 1951 – 1957	mjr.	1951 1957 náčelník Vojenskej nemocnice Ružomberok
CIPRICH, Anton 1946 – 1947	mjr.	1945 1948 prednosta Kabinetu štátneho tajomníka MNO
ČECH, Július 1947 – 1955	mjr.	1954 1955 náčelník Ubytovacej skupiny 2. vojenského okruhu
DOBROVODSKÝ, Jozef 1945 – 1947	mjr.	1947 1950 veliteľ 11. delostreleckej brigády
HANUS, Július 1945 – 1948	mjr.	1947 1948 železničný traťový veliteľ Bratislava
JAKUBEC, Ľudovít 1950 – 1952	mjr.	1952 1959 náčelník Odd. RTG Vojenskej nemocnice Košice
JAMRIŠKA, Dušan 1947 – 1948	mjr.	1947 1951 prednosta Kabinetu štátneho tajomníka MNO
KOLPÁK, Michal 1946 – 1948 štátu	mjr.	1947 1949 prednosta Vojensko-priemyslového odd. Gen.sekr. obrany
KORDA, Alexander 1945 – 1948	mjr.	1947 1949 zástupca veliteľa Vojenskej akadémie Hranice
KOVÁČ, Daniel 1946 – 1948	mjr.	1947 1948 prednosta Evanjelickej skupiny Duchovného odd. MNO
KOVÁČ, Ján 1950 – 1957	mjr.	1954 1957 náčelník zdravotníckej služby 3. leteckej technickej divízie
KRAUS, Viliam 1953 – 1955	mjr.	1954 1955 náčelník Materiálnej skupiny Zdravotníckeho odd. 2. Voj. okruhu
KRISTÍN, Jozef Martin 1945 – 1946 1946 – 1948 nosti	mjr.	1946 1947 1948 zástupca prednostu Osobného odd. MNO predseda prijímacej komisie MNO pre gážistov slov. národ-
KUBÍČEK, Karol 1949 – 1950	mjr.	1946 1950 prednosta Skupiny Odd. protiletectvej ochrany HŠ
LICHNER, Oskar Mikuláš 1945 – 1948	mjr.	1947 1950 veliteľ Doplnovacieho okresného veliteľstva Banská Bystrica
LISICKÝ, Mikuláš 1946 – 1947	mjr.	1946 1949 veliteľ letectva 4. Oblasti (poverený)
MARKO, Jozef 1945 – 1948	mjr.	1944 1947 1948 veliteľ spojovacieho vojska Hlavného štábu

NOSKO, Július 1947 – 1951	mjr.	1944	1947	1953	(1968 reaktivácia, 1970 záloha)
1951 – 1953					veliteľ Vysokej školy válečnej (resp. Vysokej voj. akadémie) Praha
ORJEŠEK, Jozef 1953 – 1955	mjr.	1954		1958	náčelník Fakulty vševojskovej VA Praha
POLK, Elemír 1947 – 1948	mjr.	1947	1949	1958	náčelník Vnútorného odd. Posádkovej nemocnice Prešov
1948 – 1951					prednosta Organizačného odd. HŠ
RAŠLA, Anton 1945 – 1945	mjr.	1947	1949	1954	veliteľ Pechotného učilišťa Milovice (resp. Bruntál)
1948 – 1952					prednosta Spravodajského odd. Hlavného štábu
RUMAN, Aurel 1945 – 1948	mjr.	1947		1948	vrchný vojenský prokurátor Bratislava – Trenčín
SNOPKO, Ján 1945 – 1951	mjr.	1947		1951	prednosta Kancelárie légií pre Slovensko 4. Oblasti
SPIŠIAK, Ernest 1947 – 1950	mjr.	1947		1950	prednosta Výstrojného odd. MNO
ŠIMONI, Barnabáš 1945 – 1948	mjr.	1947		1965	veliteľ delostreleckého pluku 153
ŠKODÁČEK, Pavel 1945 – 1958	mjr.	1954		1958	prednosta Justičného odd. Právneho odboru MNO
TIELESCH, Ján 1955 – 1957	mjr.	1953		1957	náčelník Vojenského kúpeľného ústavu Piešťany
TÓTH, Jozef 1947 – 1949	mjr.	1947		1958	náčelník Vojenskej nemocnice Košice
TRNKA, Július 1955 – 1958	mjr.	1948		1958	náčelník štábu 4. Oblasti
VESEL, Milan 1947 – 1949	mjr.	1947		1949	náčelník štábu tyla veliteľstva letectva MNO
VESEL, Miloš 1945 – 1949	mjr.	1947		1950	veliteľ 8. delostreleckej brigády
VOSÁTKO, Leopold 1950 – 1951	mjr.	1948		1951	veliteľ 7. delostreleckej brigády
ZAJAČEK, Jozef 1950 – 1954	mjr.	1954		1955	náčelník štábu Krajského vojenského veliteľstva Bratislava
ŽELINSKÝ, Štefan 1945 – 1946	mjr.	1947		1948	náčelník Finančného odd. 2. Vojenského okruhu
ŽIŠKA, Štefan 1949 – 1950	mjr.	1956		1957	veliteľ pešieho pluku 25
ADAM, František 1965 – 1970	kpt.	1954		1970	prednosta ubytovacej skupiny 1. Oblasti
BALÁŽ, Ján 1950 – 1952	kpt.	1954		1958	náčelník Okresnej vojenskej správy Rimavský Sobota
BARČÁK, Vít 1960 – 1971	kpt.	1968		1971	náčelník štábu 10. divízie
Belanský (Böhmer), Leopold 1950 – 1951	kpt.	1948		1955	náčelník voj. prípravy Elektrotechnickej fakulty SVŠT Bratislava
					veliteľ 6. ťažkej delostreleckej brigády

BENKA – RYBÁR, Andrej	kpt.	1954	1961	
1954 – 1958				st. učiteľ Katedry všeobecnej taktiky VA KG Praha
BŮRIK, Andrej	kpt.	1954	1958	
1949 – 1951				železničný traťový veliteľ Bratislava
ĎURIŠ – Rubanský, Martin	kpt.	1954	1969	
1951 – 1958				náčelník Odd. prípravy tankového vojska 1. Vojenského okruhu
GALÁT, Viliam	kpt.	1954	1970	
1950 – 1952				náčelník intendancie 2. Vojenského okruhu
GÁLIK, Štefan	kpt.	1954	1958	
1950 – 1958				náčelník Vojenskej stavebnej správy Bratislava
GALOVÍČ, Juraj	kpt.	1968	1969	
1945 – 1969				náčelník Zubného odd. Vojenskej nemocnice Ružomberok
HALÁK, Ondrej	kpt.	1954	1967	
1950 – 1956				náčelník Odd. pre choroby pľúcne Ústrednej voj. nemocnice Praha
HORVÁTH, Boris	kpt.	1968	1970	rehabilitácia
1968 – 1970				miestopredseda Rehabilitačnej komisie MNO
HOVORKA, Juraj	kpt.	1954	1971	
1952 – 1958				náčelník intendancie 2. Vojenského okruhu
HRON (Böhmer), Ladislav	kpt.	1954	1957	
1950 – 1957				náčelník štábu 3. leteckej technickej divízie
HRUŠOVSKÝ, Ľudovít	kpt.	1968	1972	
1950 – 1953				veliteľ Školy pre dôstojníkov ženijného vojska v zálohe Sereď
HUJSA, Augustín	kpt.	1969	1975	
1970 – 1975				vedúci Vojenského odd. Ministerstva školstva SSR (poverený)
CHREN, Peter	kpt.	1957	1958	
1953 – 1958				predseda Vojenskej lekárskej komisie 2. Vojenského okruhu
CHÝLIA, Stanislav	kpt.	1954	1963	
1952 – 1958				náčelník Organizačného a mobilizačného odd. 2. Vojenského okruhu
INSTITORIS, Ivan	kpt.	1954	1960	
1954 – 1958				náčelník Katedry organizácie spojenia Vojenskej technickej akadémie Brno
KLESKEŇ, Július	kpt.	1968	1970	
1968 – 1970				náčelník Rozborovej skup. Študijného odd. Vojenskej akadémie AZ Brno
KOLLÁR, Rudolf	kpt.	1954	1958	
1955 – 1956				zástupca náčelníka Operačného odd. veliteľstva PVOŠ
KORENKO, Ján Juraj	kpt.	1949	1953	(1968 reaktivácia, 1970 záloha)
1948 – 1950				prednosta Šifrovacieho odd. HŠ
KOŠKA, Eduard	kpt.	1953	1956	
1951 – 1956				náčelník Skupiny pre rozbor zvláštnych udalostí OMS GŠ
KOVÁČIK, Andrej	kpt.	1954	1957	
1953 – 1956				starší učiteľ Katedry taktiky delostrelectva Vojenskej technickej akadémie Brno
KOYŠ, Milan	kpt.	1957	1962	
1956 – 1959				náčelník Odd. proviantného zásobovania 2. Vojenského okruhu

KOZA, Eudovít 1948	kpt.	1968	1972	rehabilitácia
KUBICA, Belo Vojtech 1951 – 1958	kpt.	1954	1958	veliteľ 4. leteckej divízie náčelník Leteckej fakulty Vojenskej technickej akadémie AZ Brno
KUČERA, Martin 1948 – 1950	kpt.	1968	1972	rehabilitácia prednosta Materiálneho odd. 4. Oblasti
KUNIC, Daniel 1953 – 1957	kpt.	1954	1957	náčelník delostreleckého zásobovania 3. leteckej technickej divízie
LACKO, Vincent 1948 – 1952	kpt.	1954	1969	prednosta Protiletadlovej skupiny Voj. technického ústavu Praha
LIPOVÝ, Ján 1952 – 1955	kpt.	1951	1954	1969 náčelník Katedry všeobecnej taktiky a operačného umenia VA Praha
1965 – 1969				náčelník štábu Západného vojenského okruhu
LISICKÝ, Štefan 1952 – 1973	kpt.	1954	1973	náčelník Kožného a venerického odd. Vojenskej nemocnice Košice
LOVICH, Ján 1954 – 1961	kpt.	1957	1970	náčelník Učebnej skup.vševojskovej taktiky SU N. Mesto n/Váhom
MALÁR, Ján 1947 – 1949	kpt.	1948	1950	1951 prednosta Obranného spravodajstva 4. Oblasti
1949 – 1951				veliteľ 10. divízie
MARGITÁN, Štefan 1953 – 1955	kpt.	1954	1972	náčelník Školského odd. 2. Vojenského okruhu
MATEJKA, Ján 1945 – 1973	kpt.	1954	1973	náčelník Vnútorneho odd. Vojenskej nemocnice Košice
MATÚŠEK, Ján 1953 – 1955	kpt.	1954	1957	zástupca veliteľa 52. pontónového pluku
MEISLINGER, Ladislav 1952 – 1956	kpt.	1956	1957	predseda I. senátu Vyššieho vojenského súdu Trenčín
MICHALEC, Jozef 1953 – 1955	kpt.	1954	1955	náčelník Odd. skladu munície 51. delostreleckej základne
MOTOŠKA, Ján 1951 – 1956	kpt.	1950	1958	veliteľ Vojenského výcvikového strediska zdravotnej služby MNO
MRÁZ, Štefan 1947 – 1973	kpt.	1952	1973	náčelník Ušného, nosného a krčného odd. Voj. nemocnice Košice
NERER, Pavel 1954 – 1959	kpt.	1954	1959	veliteľ posádky Bratislava
NEVICKÝ, Ernest 1954 – 1955	kpt.	1954	1956	náčelník Odd. bojovej prípravy 2. Vojenského okruhu
OBUCH, Teodor 1954 – 1957	kpt.	1954	1957	veliteľ leteckej strelnice Malacky

OLAH, Fridrich 1955 – 1957	kpt.	1954	1963 náčelník Skupiny špecialistov Stav. a ubyt. odd. 2. Voj. okruhu
OROLÍN, Ján 1957 – 1970	kpt.	1956	1970 náčelník Vojenskej katedry Vysokej školy technickej Košice
OSLEJ, František 1950 – 1958	kpt.	1954	1971 náčelník Krajskej vojenskej stavebnej správy Banská Bystrica
PALAŠČÁK, Pavel 1951 – 1958	kpt.	1954	1958 zástupca náčelníka vojenskej katedry ČVUT Praha
PUCHÝ, Ľudovít 1953 – 1955	kpt.	1954	1955 náčelník Skupiny prov. zásobovania Katedry tyla VA Praha
SEDLÁČEK, Jozef 1951 – 1955	kpt.	1954	1955 náčelník Učebnej skupiny taktiky Delostreleckého učilišťa Hranice
STANEK, Ján Juraj 1947 – 1949	kpt.	1947	1949 veliteľ 4. divízie
STANKOVIČ, Andrej 1951 – 1955	kpt.	1954	1958 náčelník štábu 21. ťažkej delostreleckej brigády
ŠEBAN, Ondrej 1951 – 1955	kpt.	1951	1955 veliteľ delostrelectva 14. mechanizovanej divízie
ŠIMOVIČ, Samuel 1951 – 1952	kpt.	1956	1957 veliteľ delostreleckého pluku 9
ŠLAJCHART, Teodor 1955 – 1956	kpt.	1954	1976 náčelník Veliteľského stanoviska veliteľstva letectva MNO
ŠTEKLÁČ, Bohuš 1951 – 1958	kpt.	1954	1958 náčelník Odd. pre choroby kožné Voj. nemocnice Ružomberok
ŠUMICHRAS, Mikuláš 1946 – 1955	kpt.	1954	1955 veliteľ letiskového práporu 3. leteckej technickej divízie
TABIŠ, Jozef 1949 – 1951	kpt.	1954	1957 veliteľ delostreleckého pluku 1
TAKÁČ, Anton 1950 – 1951	kpt.	1954	1971 náčelník Pátracej skupiny Spravodajského odd. GŠ
TVAROŠKA, Jozef 1953 – 1959	kpt.	1954	1959 zástupca náčelníka Operačného odd. 2. Vojenského okruhu
VAJCÍK, Viliam 1952 – 1959	kpt.	1954	1959 náčelník Učebnej skupiny topografie Pechotného učilišťa
VANEK, Alexander 1954 – 1960	kpt.	1954	1961 predseda Krajského výboru Zväzarmu Prešov
VARGOŠ, Gustáv 1955 – 1959	kpt.	1957	1959 náčelník Skupiny armádneho tyla Vojenskej akadémie Praha
VESTENICKÝ, Ján 1954 – 1955	kpt.	1954	1958 zástupca náčelníka Finančného odd. 2. Vojenského okruhu
VÍZNER, Emil 1954 – 1957	kpt.	1954	1957 zástupca veliteľa 2. obvodu protivzdušnej obrany štátu
ZUZIK, Štefan 1956 – 1959	kpt.	1957	1972 zást.náčelníka voj. katedry Vysokej školy poľnohospodárskej Nitra
ŽIAK, Alojz 1949 – 1951	kpt.	1948	1957 krajský vojenský veliteľ Košice

AZOR, Cyril 1961 – 1965	npor.	1958	1973	náčelník Technického odd. 2. vojenského okruhu
DITTRICH, Eduard 1955 – 1956	npor.	1954	1956	1958 veliteľ 3. streleckého zboru
1956 – 1958				náčelník Odd. bojovej prípravy 2. Vojenského okruhu
DRINOCKÝ, Ladislav 1968 – 1973	npor.	1969	1973	zást.náčelníka Voj. katedry Vysokej školy poľnohospodárskej Brno
DRUGDA, Ján 1969 – 1972	npor.	1970	1972	st. dôstojník Komisie pre vydávanie osvedčení podľa Zákona č. 255
FEJA, Štefan 1967 – 1969	npor.	1954	1973	náčelník Sekretariátu veliteľa Vojenskej akadémie AZ Brno
FIGURA, Jozef 1962 – 1976	npor.	1954	1976	veliteľ posádky Bratislava
GREGORČOK, Ján 1968 – 1971	npor.	1969	1972	samostatný odborný referent Slovenského ÚV Zväzarmu
HENEL, Július 1951 – 1956	npor.	1953	1955	1969 náčelník Materiálno-technického odd. Hl. politickej správy ČSĽA
1962 – 1969				náčelník Materiálno-technického odd. VPA KG Praha
HORSKÝ, Ladislav 1950 – 1957	npor.	1954	1967	veliteľ 3. leteckej technickej divízie
HORVÁT, Pavol 1969 – 1970	npor.	1971	1971	náčelník vojenskej prípravy Stavebnej fakulty SVŠT Bratislava
HURBAN, Rudolf 1966 – 1969	npor.	1968	1973	náčelník Katedry taktiky Vojenského leteckého učilišťa Košice
CHOLVÁD, Juraj 1961 – 1963	npor.	1969	1972	náčelník vševojskovej prípravy Vojenskej katedry UPJŠ Košice
CHOVANEK, Karol 1958 – 1960	npor.	1957	1970	náčelník Odd. vojenskej cestnej služby Správy voj. dopravy Košice
Kleinhaus (Golyšev), Fr. 1954	npor.	1952	1965	náčelník Odboru zbraní a optiky Technickej správy MNO
KLUSÁČEK, Karol 1951 – 1955	npor.	1953	1970	náčelník Operačného odd. 15. stíhacieho leteckého zboru
KOLLÁR, Július 1971 – 1976	npor.	1971	1976	veliteľ 2. Hygienicko-epidemiologického oddielu Vých. voj. okruhu
KORUNKA, Koloman 1956 – 1958	npor.	1954	1958	zástupca náčelníka Geodetického odboru Vojenského topografického ústavu
KOŠIKÁR, Imrich 1955 – 1962	npor.	1954	1970	náčelník Operačno-prieskumného odd. 2. stíhacej leteckej divízie
KOVÁČ, Ján 1952 – 1960	npor.	1958	1970	náčelník Topografického odd. 2. Vojenského okruhu
KOVÁČ, Ladislav 1969 – 1971	npor.	1952	1971	zástupca náčelníka štábu Východného vojenského okruhu

KUBO, Ľudovít 1950 – 1955	npor. 1954 1955 náčelník Učebnej skup. taktiky Pechotného učilišťa Lipník n/Bečvou
KUCHTA, Cyril 1955 – 1960	npor. 1954 1961 predseda Krajského výboru Zväzarmu Banská Bystrica
LAURINEC, Juraj 1958 – 1976	npor. 1968 1976 náčelník Skupiny doplnovania 2. Vojenského okruhu
MARTIN, Viliam 1955 – 1958	npor. 1954 1969 náčelník štábu – 1. zástupca veliteľa chemického vojska MNO
NOVISEDĽÁK, Jozef 1963 – 1968 1970 – 1978	npor. 1962 1967 1986 náčelník Politickej správy 4. armády 1. zástupca náčelníka Hlavnej politickej správy ČSLA
ONDREJOVIČ, Pavol 1960 – 1969	npor. 1969 1972 náčelník spojenia Vojenského leteckého učilišťa Košice
PRIDALA, Michal 1955 – 1958	npor. 1954 1958 náčelník kurzov Katedry taktiky letectva Vojenskej techickej akadémie Brno
STRCULA, Ján Samuel 1958 – 1970	npor. 1953 1954 1972 zástupca veliteľa 2., resp. Východného vojenského okruhu pre OBP inšpektor MNO pre materiálno-výcvikové otázky
1971 – 1972	npor. 1954 1970 prednosta Organizačného odd. Kádového odboru MNO
SÝKORA, Ladislav 1949 – 1951	npor. 1969 1970 zástupca náčelníka Odd. del. vyzbrojovania 2. Voj. okruhu
SÝKORA, Ladislav 1956 – 1963	npor. 1954 1958 náčelník intendančnej služby 3. leteckej technickej divízie
ŠARKAŇ, Pavel 1952 – 1955	npor. 1952 1972 náčelník Odd. bojovej prípravy veliteľstva letectva MNO
ŠINGLOVIČ, Mikuláš 1951 – 1954	npor. 1968 1972 náčelník Okresnej vojenskej správy Nové Zámky
ŠTEVKO, Jozef 1961 – 1972	npor. 1956 1973 náčelník Spravodajského odd. 3. armádneho zboru
TLSTÝ, Teodor 1950 – 1953	npor. 1968 1976 zástupca náčelníka Operačného odd. 1. Vojenského okruhu
TRNKÓCY, Branislav 1954 – 1955	npor. 1967 1972 náčelník Vojenského odd. Ministerstva školstva SSR
VÁGNER, Štefan 1969 – 1970	npor. 1957 1971 veliteľ Ústrednej poddôstojníckej školy automobilového vojska
ŽILČAI, Peter 1953 – 1963	por. 1954 1969 náčelník štábu (poverený veliteľ) výsadkového vojska MNO
ČAPLOVIČ, Emil 1950 – 1953	por. 1967 1977 náčelník výstrojnej služby Východného vojenského okruhu
BRATSKÝ, Ján 1958 – 1972	por. 1968 1976 miestopredseda Federálneho výboru Zväzarmu
DROZD, Július 1969 – 1976	por. 1953 1969 náčelník Správy vojenskej dopravy GŠ (poverený)
GAJDOŠ, Pavel 1953 – 1954	por. 1973 1976 náčelník Odd. domáceho odboja SSR Kancelárie odboja MNO
GAŽO, Emil 1973 – 1975	

GIBALA, Imrich 1968 – 1972	por.	1970	1976	
GRAUS, Pavol 1974 – 1977	por.	1967	1977	veliteľ Armádneho strediska Dukla Banská Bystrica
JAKAB, Antonín 1974 – 1976	por.	1968	1976	náčelník VG SNP Banská Bystrica
JAVORSKÝ, Štefan 1962 – 1977	por.	1972	1977	zástupca náčelníka Veliteľskej fakulty Vojenskej akadémie AZ Brno
KOREŇ, Ján 1955 – 1958	por.	1954	1971	náčelník Mobilizačného odd. Krajskej vojenskej správy Bratislava
KOVÁČ, Ján 1956 – 1976	por.	1969	1976	náčelník Katedry PVO Vojenskej technickej akadémie AZ Brno
KOVÁČ, Michal 1954 – 1958	por.	1954	1972	náčelník Okresnej vojenskej správy Topoľčany
KRÁSNIČAN, Kvetoš 1965 – 1977	por.	1972	1977	zástupca náčelníka štábu tyla 2. Vojenského okruhu
LOŠONSKÝ, Alfonz 1950 – 1956	por.	1954	1959	správca vojenského újazdu Záhorie
MALÍK, Rudolf 1967 – 1972	por.	1969	1972	náčelník Odd. pohonných hmôt a mazív 2. Vojenského okruhu
MARCELY, Pavel 1947 – 1948 1949 – 1953	por.	1947	1950	1953 (1968 reaktivácia, 1973 záloha) prednosta Osobnej skupiny Odd. obranného spravodajstva HŠ
MARTINČOK, Ján 1955 – 1956 1956 – 1958	por.	1952	1955	1958 veliteľ posádky Bratislava
MRÁZ, Ján 1952 – 1956	por.	1952	1955	1972 zástupca náčelníka Správy bojovej prípravy MNO
ONDÍK, Andrej 1954 – 1956	por.	1953		1976 náčelník štábu Hlavného tyla MNO
PÁPOL, Jozef 1969 – 1971	por.	1969	1971	náčelník tankového a mechanizovaného vojska 2. Voj. okruhu
PIVOLUSKA, Juraj 1960 – 1963 1964 – 1970	por.	1957	1961	1976 náčelník vojenskej prípravy motostreleckého smeru UK Bratislava
PRISTACH, Jozef 1950 – 1953	por.	1954		1957 náčelník štábu 2. Vojenského okruhu
REPČÍK, Stanislav 1970 – 1977	por.	1969		1977 náčelník VŠJŽ Bratislava, resp. VG SNP Banská Bystrica
SLAVKOVSKÝ, Dušan 1956 – 1958	por.	1968		1971 náčelník štábu 2. leteckej technickej divízie
SLEMENSKÝ, Ján 1970 – 1977	por.	1970		1977 náčelník Skup.pre starostlivosť o odbojárov Kancelárie odboja MNO
	por.	1970		1977 náčelník Ústr. veliteľského stanoviska veliteľstva letectva MNO
	por.			1977 náčelník vojenskej katedry Vysokej školy technickej Košice

ŠRANK, Emil 1967 – 1969	por.	1954 1969 1973	náčelník raketového vojska a delostrelectva Východného voj. okruhu
1969 – 1973			náčelník Správy raketového vojska a delostrelectva MNO
VANÍK, Michal 1968 – 1970	por.	1969 1970	náčelník vojenskej prípravy Strojníckej fakulty SVST Bratislava
VITEK, Karol 1967 – 1970	por.	1957 1972	veliteľ Zahraničnej fakulty Vojenskej akadémie AZ Brno
ZÁMIŠKA, Tomáš 1973 – 1975	por.	1972 1976	náčelník Vojenského leteckého učilišťa Prešov (poverený)
BECKOVSKÝ, Pavel 1975 – 1977	rtm.	1971 1977	náčelník Slovenského aeroklubu SÚV Zväzarmu
BEŇO, Martin 1965 – 1971	rtm.	1970 1971	dôstojník (st. dôstojník) Finančného odd. Východného voj. okruhu
BOROŠ, Jozef 1967 – 1976	rtm.	1974 1976	st. dôstojník Organizačnej a mobilizačnej správy GŠ
BUNTA, Ondrej 1969 – 1975	rtm.	1972 1978	veliteľ výcvikovej základne letectva Kuchyňa
ČAVOJSKÝ, Pavol 1973 – 1976	rtm.	1972 1976	náčelník Katedry taktiky Vysokej vojenskej leteckej školy Košice
DANÁC, Michal 1968 – 1974	rtm.	1969 1974	náčelník Leteckej skup. Voj. fakulty Vysokej školy dopravy Žilina
ĎURKECH, Gustáv 1971 – 1975	rtm.	1974 1976	zástupca veliteľa pre týl 3. automobilovej brigády
GIERTL, Jozef 1960 – 1962	rtm.	1976 1978	zástupca veliteľa 1. skupiny voj. stavieb Správy voj. stavieb MNO
GRZNÁR, František 1967 – 1969	rtm.	1957 1975	stály predstaviteľ v štábe Spojených ozbrojených síl VZ pre PVOŠ
CHOVANEČ, Štefan 1959 – 1962	rtm.	1961 1973	náčelník Krajskej vojenskej správy Košice
KIMÁK, Ján 1960 – 1971	rtm.	1970 1972	veliteľ Vojenského výcvikového priestoru Libavá
KOPECKÝ, Laurinec 1962 – 1968	rtm.	1965 1968	zástupca veliteľa 1. prevádzkovej brigády Operačnej správy GŠ
KOVAL, Ján 1954 – 1955	rtm.	1954 1971 1976	náčelník Odd. bojovej prípravy veliteľstva letectva MNO
1973 – 1976			náčelník Vysokej vojenskej leteckej školy Košice
KUSÝ, Pavel 1973 – 1976	rtm.	1974 1976	náčelník Tylového odd. Vysokej vojenskej leteckej školy Košice
KVARTA, Ján 1967 – 1977	rtm.	1969 1977	náčelník Okresnej vojenskej správy Košice

MIKITA, Jozef 1969 – 1974	rtm.	1971	1974	náčelník Skupiny stálych oper. dozorných Operačného odd. VVO
MISTRÍK, Emil 1966 – 1978	rtm.	1971	1978	náčelník Skupiny vševojskovej prípravy Odd. bojovej prípravy VVO
NICÁK, Adam 1970 – 1973	rtm.	1969	1973	st. učiteľ vojenskej prípravy Prírodovedeckej fakulty UPJŠ Košice
POČIATEK, František 1965 – 1972	rtm.	1964	1974	náčelník leteckých opravovní Trenčín
REVAY, Jozef 1969 – 1976	rtm.	1963	1976	zástupca veliteľa posádky Bratislava
SOLÁR, Ľudovít 1956 – 1958	rtm.	1977	1980	inšpektor Odd. bojovej prípravy veliteľstva letectva a PVOŠ MNO
STAŠO, Michal 1971 – 1974	rtm.	1973	1974	vedúci Učebnej skupiny ??? Pedagogickej fakulty UK Trnava
SÝKORA, Jozef 1963 – 1969	rtm.	1979	1980	náčelník Ústredného skladu proviantného materiálu MNO
ZAJAC, Rudolf 1953 – 1956	rtm.	1968	1973	ZNP automobilovej a traktorovej správy MNO
ZOLVÍK, Miroslav 1962 – 1972	rtm.	1968	1972	náčelník leteckej dispečerskej služby 2. divízie PVOŠ
ZUBO, Karol 1964 – 1970	rtm.	1969	1971	veliteľ 30. stíhacieho bombardovacieho leteckého pluku
AUGUSTIN, Viktor 1969 – 1970	akad.	1966	1970	náčelník Odd. stíhacieho letectva 7. armády PVOŠ
BURDA, Jan 1971 – 1975	akad.	1974	1978	veliteľ Výcvikového strediska špecialistov letectva
ČINCÁR, Jozef 1968 – 1969 1969 – 1973	akad.	1953	1959 1984	vedúci Odboru obrany a bezpečnosti Predsedníctva vlády náčelník Správy letectva a PVOŠ – zástupca ministra nár. obrany
DAŇKO, Ján 1968 – 1975	akad.	1970	1978	N riadiaceho a koordinačného pracoviska VS strediska letectva
FAČKO, Ján 1969 – 1970	akad.	1969	1971	náčelník Vševojskovej skup. Organizačnej a mobilizačnej správy GŠ
GROLMUS, Vladimír 1965 – 1978	akad.	1965	1978	veliteľ 1. dopravného výsadkového leteckého pluku
JURKOVIČ, Alojz 1973 – 1977	akad.	1971	1977	ZN Odd. inžiniersko-leteckej služby 10. leteckej armády
KOSMEL, Eduard 1968 – 1969 1969 – 1972	akad.	1959	1964 1983	zástupca náčelníka GŠ zástupca náčelníka štábu Spoj. ozbrojených síl Varšavskej zmluvy
MARTINSKÝ, Ján 1956 – 1969	akad.	1965	1978	veliteľ 2. leteckého školného pluku

MAŤAŠÁK, Miloslav 1967 – 1969	akad.	1969	1991	náčelník Odd. operačnej a bojovej prípravy Východného voj. okruhu
RACKO, Emil 1969 – 1977	akad.	1976	1982	veliteľ 2. leteckého školného pluku
REMENÁR, Ján 1977 – 1980	akad.	1979	1980	náčelník voj. prípravy Elektrotechnickej fakulty SVŠT Bratislava
RYBÁR, Vojtech 1975 – 1984	akad.	1969	1984	náčelník Odd. vševojskového prieskumu Spravodajskej správy GŠ
SCHMIDT, Alexander 1976 – 1983	akad.	1976	1983	V Výcvikového strediska rádiotechnického vojska Zvolen
Schmidtmayer, Alexander 1974 – 1977	akad.	1967	1979	ZN Správy vojenský kúpeľných a rekreačných zariadení MNO
SVÍTEK, Ján 1975 – 1983	akad.	1980	1983	vedúci útvaru obrany čs. aerolíní
BACHÁR, Samuel 1971 – 1976	ZVS	1971	1976	náčelník Okresnej vojenskej správy Komárno
BALIŠ, Emil 1960 – 1978	ZVS	1969	1978	náčelník Okresnej vojenskej správy Prievidza
BARICA, Ján 1980 – 1983	ZVS	1970	1983	zástupca vedúceho Odboru obrany a bezpečnosti Úradu vlády SSR
BEDNARČÍK, Ondrej 1960 – 1970	ZVS	1968	1970	náčelník Okresnej vojenskej správy Poprad
BELAS, Jozef 1962 – 1969	ZVS	1962	1971	1974 náčelník Politického odd. Vyššieho leteckého učilišťa Košice
BIELKO, Ján 1970 – 1972	ZVS	1970	1978	náčelník Spoločensko-vednej fakulty VA AZ Bratislava
BOBROVSKÝ, Gejza 1968 – 1978	ZVS	1970	1978	náčelník Archívu vojenskej evidencie osôb Trnava
BOBROVSKÝ, Gejza 1957 – 1959	ZVS	1954	1959	náčelník Odd. doplňovania služieb vojsk 2. Vojenského okruhu
BOČKAY, Jozef 1970 – 1973	ZVS	1972	1977	náčelník Odd. doplňovania služieb vojsk 2. Vojenského okruhu
BODRUCKÝ, Juraj 1961 – 1976	ZVS	1972	1976	zástupca náčelníka Vojenskej katedry SVŠT Bratislava
BOLDIŠ, Jozef 1967 – 1978	ZVS	1972	1976	chemický náčelník 10. leteckej armády
BOLDIŠ, Jozef 1967 – 1978	ZVS	1971	1978	náčelník Skupiny MTZ Topografického odd. GŠ
BÔBIK, Jozef 1972 – 1978	ZVS	1967	1978	náčelník Skupiny MTZ Topografického odd. GŠ
CABADAJ, Jozef 1968 – 1978	ZVS	1967	1978	zástupca náčelníka Krajskej vojenskej správy Bratislava
ČERNICKÝ, Ján 1970 – 1980	ZVS	1962	1978	zástupca náčelníka Krajskej vojenskej správy Bratislava
ČERTEK, Michal 1969 – 1971	ZVS	1962	1978	náčelník Skupiny rozvoja Správy bojovej prípravy MNO
ČIŽMAROVIČ, Koloman 1967 – 1968	ZVS	1975	1980	náčelník Okresnej vojenskej správy Poprad
		1971	1976	náčelník Okresnej vojenskej správy Poprad
		1971	1976	náčelník Skupiny operačno-technickej prípravy TAO VVO
		1990	1992	rehabilitácia
				náčelník Organizačno-operačného odd. štábu CO Bratislava

DEVEČKA, Vladimír	ZVS	1972	1978
1971 – 1972		veliteľ dôstoj. škôl Veliteľsko-organizátorskej f. VA AZ	
DRŽÍK, Ján	ZVS	1965	1977
1961 – 1977		náčelník Okresnej vojenskej správy Trnava	
DUDRA, Štefan	ZVS	1971	1978
1959 – 1978		sekretár Komisie obrany / Rady obrany Hradec Králové	
DZÚR, Martin	ZVS	1955	1958 1985
1961 – 1968		náčelník Hlavného tyla MNO – zástupca ministra národnej obrany	
1968 – 1985		minister národnej obrany	
ĎURIS, Jozef	ZVS	1964	1978
1959 – 1972		náčelník spojenia 2., resp. Východného vojenského okruhu	
ENGEL, Ján	ZVS	1965	1976 pracovná služba
1960 – 1970		predseda senátu Vojenského kolégia Najvyššieho súdu	
FÁBRY, Štefan	ZVS	1977	1980
1972 – 1980		náčelník Ústrednej tankovej a automobilovej základne Nitra	
FABŠÍK, Pavol	ZVS	1974	1981
1972 – 1981		ZN Ústrednej spojovacej správy SSV GŠ pre prevádzku	
FAGLIC, Andrej	ZVS	1961	1972 1982
1972 – 1979		zástupca náčelníka Kádrovej správy MNO	
1979 – 1981		vedúci čs. vojenskej misie v Líbyi	
FEKETE, Vladimír	ZVS	1969	1978
1953 – 1978		náčelník Okresnej vojenskej správy Nitra	
FERIANC, Ján	ZVS	1972	1974
1951 – 1953		veliteľ 14. pešieho pluku Trebišov	
FISCHER, Hugo	ZVS	1980	1983 pracovná služba
1976 – 1983		ZN Voj. nemocnice Ružomberok pre mobilizačné veci a výcvik	
FOJTÍK, Hugo	ZVS	1960	1971
1955 – 1971		náčelník Odd. farmácie a zdrav. techniky Zdrav. správy MNO	
FORGÁČ, Štefan	ZVS	1967	1981
1977 – 1981		ZN Odd. urologického Ústrednej vojenskej nemocnice Praha	
GÁLUS, Michal	ZVS	1974	1977
1975 – 1977		náčelník Odd. pre vydávanie osvedčení podľa Zákona č.	
255/1946			
GAVALÉR, Martin	ZVS	1977	1983
1975 – 1983		zástupca správcu posádky Bratislava	
GAZDA, Vojtech	ZVS	1975	1977
1974 – 1977		náčelník Vojenskej politickej školy Komorný Hrádok	
GONDA, Pavel	ZVS	1972	1982
1961 – 1982		náčelník Okresnej vojenskej správy Lučenec	
GREGOROVÍČ, Ladislav	ZVS	1972	1977
1954 – 1977		náčelník štábu Civilnej obrany Západoslovenského kraja	
GROŽAJ, Jozef	ZVS	1971	1977
1970 – 1976		ZN Vojenskej katedry SVŠT Bratislava pre veci technické a tylové	
GUBA, Michal	ZVS	1971	1977
1973 – 1977		ZN VVLŠ Košice pre inžiniersko-leteckú službu	

GVOTH, Juraj 1962 – 1973 1973 – 1979	ZVS	1961 1975 1980 predseda Slovenského ÚV Zväzarmu ZNP – náčelník Politického odd. VA AZ
HAJÍČEK, Michal 1970 – 1978	ZVS	1973 1978 zástupca náčelníka Vyššieho vojenského súdu Trenčín
HARGAŠ, Jozef 1959 – 1970	ZVS	1972 1973 sekretár Komisie obrany / Rady obrany Bratislava
HAVLÍČEK, Milan 1971 – 1977	ZVS	1970 1978 náčelník Skupiny ochrany a režimu 8. odd. Západného voj. okruhu
HEJČÍK, František 1975 – 1977	ZVS	1974 1977 vedúci topografickej prípravy Fakulty stavebnej SVŠT Bratislava
HRABOVSKÝ, Jozef 1967 – 1968	ZVS	1966 1968 N Doplňovacieho odd. Organizačnej a mobilizačnej správy GŠ
HRITZ, Norbert 1973 – 1980	ZVS	1974 1981 zástupca náčelník pre tyl – náčelník tylu VVTŠ Liptovský Mikuláš
HUDEC, Ján 1970 – 1976	ZVS	1962 1976 náčelník Kádrovej správy Západného vojenského okruhu
HUŇA, Jozef 1959 – 1962	ZVS	1957 1972 vojenský pridelenec v Moskve
HUSÁK, Ján 1972 – 1976 1976 – 1986	ZVS	1966 1971 1986 náčelník Kancelárie MNO ZN Technického výboru štábu SOS Varšavskej zmluvy
HYBBEN, Viktor 1975 – 1978	ZVS	1974 1978 náčelník Operačného odboru – zástupca náčelníka štábu CO SSR
CHEBEN, Dušan 1973 – 1984	ZVS	1967 1984 tajomník Rady obrany Bratislava
CHOVAN, Ján 1974 – 1980	ZVS	1977 1980 N Odd. obrany a bezpečnosti Vojensko-ekonomického odboru SPK
ILANOVSKÝ, Ján 1973 – 1978	ZVS	1972 1978 predseda KRK Politického odd. VVTŠ Liptovský Mikuláš
IVANKO, Michal 1963 – 1966	ZVS	1964 1977 N Katedry letovej prípravy Vyššieho leteckého učilišťa Košice
JERGENC, Ján 1959 – 1963	ZVS	1957 1976 náčelník Ženijného technického učilišťa Bratislava
KALICKÝ, Pravoslav 1966 – 1976 1976 – 1981	ZVS	1961 1966 1981 1. zástupca náčelníka Správy letectva a vojsk PVOŠ riaditeľ Odboru civilného letectva Ministerstva dopravy
KAVUĽA, Ján 1966 – 1973	ZVS	1969 1981 zástupca veliteľa 12. brigády Pohraničnej stráže pre bojovú prípravu
KONČÍR, Jozef 1969 – 1973	ZVS	1954 1978 N Medzirezortnej komisie pre riadenie vojenských a civilných letov

KOPNICKÝ, Ondrej 1967 – 1973 1973 – 1981	ZVS	1961 1967 1981 zástupca veliteľa 7. armády PVOŠ pre operačnú a bojovú prípravu N Fakulty inžinierskej pozemných vojsk (resp. voj.-inž.) VA AZ
KORBAČKA, Viliam 1961 – 1978	ZVS	1971 1978 náčelník Okresnej vojenskej správy Brno – vidiek
KORBELA, Martin 1969 – 1971 1972 – 1979	ZVS	1959 1961 1980 náčelník Kádrovej správy MNO zástupca náčelníka štábu SOS Varšavskej zmluvy
KOREŇ, Pavel 1973 – 1979	ZVS	1972 1979 náčelník Kádrového odd. VVTŠ Liptovský Mikuláš
KOSTREJ, Juraj 1969 – 1976	ZVS	1965 1976 náčelník vojenskej dopravy Západného vojenského okruhu
KOVAČIČ, Štefan 1973 – 1981	ZVS	1975 1981 zástupca náčelníka VVLVDÚ Hradec Králové pre MTZ
KUŠNÍR, Michal 1961 – 1971	ZVS	1974 1974 náčelník Skupiny bojovej prípravy RTV 2. zboru PVOŠ
LEŠKO, Jozef 1969 – 1972	ZVS	1971 1981 zástupca veliteľa 34. stíhacej bombardovacej leteckej divízie
LIBICH, František 1979 – 1981	ZVS	1977 1981 N Skupiny pre vydávanie osvedčení podľa Zákona č. 255/1946
LUKÁČ, Jozef 1974 – 1981	ZVS	1970 1981 N Katedry vševojskovej taktiky VVTŠ Liptovský Mikuláš
MAJER, Ján 1958 – 1978	ZVS	1968 1978 náčelník štábu CO Bratislava
MAJSTRÍK, Pavol 1976 – 1980	ZVS	1972 1980 N Ústredného veliteľského stanovišťa riadenia letov V PVOŠ
MARCINOV, Pavel 1958 – 1978	ZVS	1970 1978 náčelník Okresnej vojenskej správy Prešov
MATÉ, Andrej 1974 – 1980	ZVS	1975 1980 predseda Západoslovenského krajského výboru Zväzarmu
MATEJOVIČ, Ján 1969 – 1978	ZVS	1972 1978 ZNP – N Politického odd. Krajskej voj. správy Banská Bystrica
MIČÁTEK, Ján 1979 – 1985	ZVS	1980 1985 vedúci starší dôstojník Skupina vojenskej cenzúry 8. odd. GŠ
MIHALISKO, Vojtech 1961 – 1964	ZVS	1961 1976 N Skupina škôl a predpisov V ženijného vojska MNO
MIKLÁŠ, Karol 1962 – 1977	ZVS	1973 1977 náčelník štábu CO Stredoslovenského kraja
MLKVÝ, Ferdinand 1969 – 1976	ZVS	1964 1976 zástupca náčelníka štábu CO SSR
MURCÍN, Viktor 1962 – 1973	ZVS	1969 1973 N Skupiny rádiolokačnej Vojenskej katedry SVŠT Bratislava

NANIŠTA, Jozef	ZVS	1968	1975
1966 – 1970		riaditeľ podniku Vojenských lesov a statkov Pliešovce	
OHRABLO, Cyril	ZVS	1961	1971 1972
1970 – 1971		zástupca náčelníka Organizačnej a mobilizačnej správy GŠ	
1972 – 1981		náčelník Hl. správy voj. kontrarozvedky Ministerstva vnútra	
ORAVEC, Jozef	ZVS	1967	1982
1975 – 1982		námestník generálneho riaditeľa Voj. lesov s statkov MNO	
PACHINGER, Anton	ZVS	1961	1962
1960 – 1962		ZN Odd. organizačného a mobilizačného 2. Vojenského okruhu	
PÁLENÍK, Jozef	ZVS	1961	1978
1972 – 1978		náčelník Mestskej vojenskej správy Bratislava	
PARÚLEK, Otakar	ZVS	1979	1981
1958 – 1981		ZNP Vojenskej nemocnice Ružomberok	
PELACH, Alexander	ZVS	1954	1969 pracovná služba
1951 – 1969		N Odd. interného Vojenskej nemocnice Bratislava	
PEPICH, Egid	ZVS	1957	1961 1987
1968 – 1968		náčelník Hlavnej politickej správy ČSLA > minister vnútra SSR	
1973 – 1987		predseda Slovenského ÚV Zväzarmu	
PITTNER, Ladislav	ZVS	1990	1991 rehabilitácia
1990 – 1991		vedúci inšpektor Odd. kontroly služby a výchovy Inšpekcie MNO	
PLANKA, Štefan	ZVS	1974	1978
1970 – 1978		náčelník Okresnej vojenskej správy Rimavská Sobota	
PREDMERSKÝ, Ladislav	ZVS	1968	1972
1967 – 1972		správca objektu MNO a GŠ	
PROKOP, Viktor	ZVS	1970	1978
1960 – 1978		náčelník Okresnej vojenskej správy Trenčín	
RAKYTA, Ján	ZVS	1973	1980
1970 – 1980		V Výcvikového strediska spojovacích špecialistov Poprad	
ROMAN, Mikuláš	ZVS	1969	1973
1972 – 1973		ZN Krajskej vojenskej správy Košice	
RUDÝ, Fedor	ZVS	1977	1980
1973 – 1979		N Katedry telesnej výchovy a športu VVVTŠ Martin	
SLOBODA, Viliam	ZVS	1970	1978
1969 – 1971		vedúci starší dôstojník Sekretariátu MNO	
SMRŽÍK, Stanislav	ZVS	1964	1977
1969 – 1977		ZN tylu Západného vojenského okruhu	
SOBEK, Ondrej	ZVS	1970	1974
1968 – 1974		vedúci Skupiny poveternostnej Vojenskej katedry VŠLD Zvolen	
ŠÁDEK, František	ZVS	1955	1960 1988
1964 – 1968		námestník ministra národnej obrany pre bojovú prípravu	
1969 – 1982		veliteľ Pohraničnej stráže	
ŠALGOVIČ, Viliam	ZVS	1962	1971 1976
1968 – 1969		námestník ministra vnútra pre ŠtB	
1970 – 1976		predseda Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie KSS	
ŠEDIVÝ, Ondrej	ZVS	1965	1971
1962 – 1970		veliteľ 11. brigády Pohraničnej stráže	

ŠESTÁK, Eudovít 1961 – 1964	ZVS	1962	1974
ŠÍP, Vojtech 1958 – 1963	ZVS	1960	1976
ŠKABEL, Andrej 1964 – 1980	ZVS	1977	1980
ŠOŠKA, Jozef 1959 – 1982	ZVS	1977	1982
ŠUKALA, Pavol 1967 – 1969	ZVS	1969	1976
		N Skupiny zabezpečenia bojovej činnosti Operačného odd. 10. LA	
TOTH, Jozef 1960 – 1970	ZVS	1968	1975
TRENČIANSKÝ, Imrich 1972 – 1977	ZVS	1976	1977
TRINGELA, Ján 1952 – 1955	ZVS	1955	1956
ÚBREŽI, Eudovít 1970 – 1978	ZVS	1973	1978
VELEBÍR, Juraj 1962 – 1965	ZVS	1980	1983
VESPERÍN, Robert 1970 – 1974	ZVS	1971	1974
VIGLASKÝ, František 1979 – 1982	ZVS	1979	1982
VRBOVSKÝ, František 1973 – 1983	ZVS	1977	1983
ZAŤKA, František 1974 – 1978	ZVS	1971	1978
ZUPKO, Jozef 1973 – 1979	ZVS	1974	1980
		N Skupiny kádrovej VVVVTS Martin	

Príloha č. 2

Menovanie veteránov slovenskej brannej moci do hodnosti čs. generála:

1945

FERJENČÍK Mikuláš	MARKUS Mikuláš
IMRO Ján	ŠIRICA Michal

1946

AMBRUŠ Ján

1947

BORSKÝ František	KUNA Ján Pavol	PERKO Emil
DANIELOVIČ Vojtech	LIČNER Viliam	TREBICHAŤSKÝ Ivan
KORBEL Samuel Karol	MARKO Jozef	VESEL Mirko
KOVÁČ Vojtech	NOSKO Július	
KRISTÍN Jozef Martin	PAŠKAN Ján	

1948

MANICA Branislav

1949

POLK Elemír

RAŠLA Anton

1950

KIŠŠ – KALINA Dezider

MALÁR Ján

MARCELY Pavel

1953

LIPOVÝ Ján

ZADŽORA Jozef

1954

STRCULA Ján Samuel

1955

HENEL Július

MARTINČOK Ján

MRÁZ Ján

1956

DITTRICH Eduard

1958

DZÚR Martin

1959

ČINCÁR Jozef

1960

ŠÁDEK František

1961

KORBELA Martin

PEPICH Egyd

PIVOLUSKA Juraj

1964

KOSMEL Eduard

1966

KALICKÝ Pravoslav

1967

KOPNICKÝ Ondrej

NOVISEDĽÁK Jozef

1969

ŠRANK Emil

1971

BELAS Jozef

KOVAL Ján

ŠALGOVIČ Viliam

HUSÁK Ján

OHRABLO Cyril

1972

FAGLIC Andrej

1975

GVOTH Juraj

Príloha č. 3

Povýšenie veteránov slovenskej brannej moci do hodností čs. plukovníka:

1944

ČERNEK Ján

DANIELOVIČ Vojtech

FERJENČÍK Mikuláš

HLUCHÝ Jakub

KIŠŠ – KALINA Dezider

MARKO Jozef

NOSKO Július

TLACH Jozef

VESEL Mirko

1945

AMBRUŠ Ján

BORSKÝ František

KORBEL Samuel Karol

LICHNER Viliam

MANICA Branislav

PAŠKAN Ján

PERKO Emil

ŠÁRKA Karel

TREBICHA VSKÝ Ivan

CIPRICH Anton

1946

KRISTÍN Jozef Martin

KUBÍČEK Karol

LISICKÝ Mikuláš

1947

BREZÁNY Koloman

DARVAŠ Štefan

DOBROVODSKÝ Jozef

HÁJEK Anton

HANUS Július

HAVIAR Vladimír

JAMRIŠKA Dušan

KNÓTH Ladislav

KOLPÁK Michal

KORDA Alexander

KOVÁČ Daniel

KOVÁČ Vojtech

LICHNER Oskar Mikuláš

MAKOŇ Henrich

MALÁR Ján

MARCELY Pavel

MRÁZ Pavol

NOŠČÁK Ján

POLK Elemír

RAŠLA Anton

RUMAN Aurel

SNOPKO Ján

SPIŠIAK Ernest

SCHNEK Eduard

STANEK Ján Juraj

ŠIMONI Barnabáš

ŠMARDA Rajmund

TÓTH Jozef

TURZÁK Martin

VESEL Milan

VESEL Miloš

VICK Anton

VOGL (Sokolovský) Jozef

ZADŽORA Jozef

ŽELINSKÝ Štefan

1948

BELANSKÝ (Böhmer) Leopold

MALÁR Ján

NEMEŠ Ladislav

TRNKA Július

TRUSÍK Pavel

VOSÁTKO Leopold

ŽIAK Alojz

1949

KORENKO Ján Juraj

1950

MOTOŠKA Ján

1951

CACHOVAN Ignác

LIPOVÝ Ján

ŠEBAN Ondrej

1952

JAKUBEC Ľudovít

KLEINHAUS (Golyšev) Frant.

1953

ČINCÁR Jozef

GAJDOŠ Pavel

HENEL Július

KLUSÁČEK Karol

KOŠKA Eduard

ONDÍK Andrej

TIELESCH Ján

STRCULA Ján Samuel

1954

ADAM František

BALÁŽ Ján

BENKA – RYBÁR Andrej

BOBROVSKÝ Gejza

BÚRIK Andrej

ČAPLOVIČ Emil

ČECH Július

DITTRICH Eduard

ĎURIŠ – Rubanský Martin

FEJA Štefan

FIGURA Jozef

GALÁT Viliam

GÁLIK Štefan

HALÁK Ondrej

HORSKÝ Ladislav

HOVORKA Juraj

HRON (Böhmer) Ladislav

CHÝLIA Stanislav

INSTITORIS Ivan

KOLLÁR Rudolf

KOREŇ Ján

KORUNKA Koloman

KOŠIKÁR Imrich

KONČÍR Jozef

KOVÁČ Ján

KOVÁČ Michal

KOVÁČIK Andrej

KOVAL Ján

KRAUS Viliam

KUBICA Belo Vojtech

KUBO Ľudovít

KUCHTA Cyril

KUNIC Daniel

LACKO Vincent

LISICKÝ Štefan

LOŠONSKÝ Alfonz

MARGITÁN Štefan

MARTIN Viliam

MATEJKA Ján

MATÚŠEK Ján, MICHA-

LEC Jozef

NERER Pavel

NEVICKÝ Ernest

NOUCH Teodor

OLAH Fridrich

ORJEŠEK Jozef

OSLEJ František

PALAŠČÁK Pavel

PELACH Alexander

PRIDALA Michal

PRISTACH Jozef

PUCHÝ Ľudovít

SEDLÁČEK Jozef

STANKOVIČ Andrej

SÝKORA Ladislav

ŠARKAŇ Pavel

ŠKODÁČEK Pavel

ŠLAJCHART Teodor

ŠRANK Emil

ŠTEKLÁČ Bohuš

ŠUMICHRAST Mikuláš

TABIŠ Jozef

TAKÁČ Anton

TVAROŠKA Jozef

VAJCÍK Viliam

VANEK Alexander

VESTENICKÝ Ján

VÍZNER Emil

ZAJAČEK Jozef

1955

DZÚR Martin

ŠÁDEK František

TRINGELA Ján

1956

MEISLINGER Ladislav

OROLÍN Ján

ŠIMOVIČ Samuel

TLSTÝ Teodor

ŽIŠKA Štefan

1957

GRZNÁR František

HUŇA Jozef

CHOVANEK Karol

CHREN Peter

JERGENC Ján

KOYŠ Milan

LOVICH Ján

PEPICH Egyd

PIVOLUSKA Juraj

VARGOŠ Gustáv

VITEK Karol

ZUŽIK Štefan

ŽILČAI Peter

1958

AZOR Cyril

KOVÁČ Ján

1959

KORBELA Martin

KOSMEL Eduard

1960

FOJTÍK Hugo

ŠÍP Vojtech

1961

FAGLIC Andrej
GVOTH Juraj
CHOVANEČ Štefan

KALICKÝ Pravoslav
KOPNICKÝ Ondrej
MIHALISKO Vojtech

OHRABLO Cyril
PACHINGER Anton
PÁLENÍK Jozef

1962

BELAS Jozef
CABADAJ Jozef

HUDEC Ján
NOVISEDĽÁK Jozef

ŠALGOVIČ Viliam
ŠESTÁK Ľudovít

1963

REVAY Jozef

1964

ĎURIS Jozef
IVANKO Michal

MLKVÝ Ferdinand
POČIATEK František

SMRŽÍK Stanislav

1965

DRŽÍK Ján
ENGEL Ján
GROLMUS Vladimír

KOPECKÝ Laurinec
KOSTREJ Juraj
MARTINSKÝ Ján

ŠEDIVÝ Ondrej

1966

AUGUSTIN Viktor

HRABOVSKÝ Jozef

HUSÁK Ján

1967

BÔBIK Jozef
BRATSKÝ Ján
FORGÁČ Štefan

CHEBEN Dušan
GRAUS Pavol
ORAVEC Jozef

SCHMIDTMAYER Ale-
xander
VÁGNER Štefan

1968

BARČÁK Vít
BEDNARČÍK Ondrej
DROZD Július
GALOVÍČ Juraj
HORVÁTH Boris
HRUŠOVSKÝ Ľudovít
HURBAN Rudolf

JAKAB Antonín
KLESKEŇ Július
KOZA Ľudovít
KUČERA Martin
LAURINEC Juraj
MAJER Ján
NANIŠTA Jozef

PREDMERSKÝ Ladislav
SLAVKOVSKÝ Dušan
ŠTEVKO Jozef
TOTH Jozef
TRNKÓCY Branislav
ZAJAC Rudolf
ZOLVÍK Miroslav

1969

BALIŠ Emil

DANÁC Michal

DRINOCKÝ Ladislav

FAČKO Ján
FEKETE Vladimír
GREGORČOK Ján
HUJSA Augustín
CHOLVÁD Juraj
KAVULA Ján
KOVÁČ Ján

1970

BARICA Ján
BEŇO Martin
BIELKO Ján
DAŇKO Ján
DRUGDA Ján

1971

BACHÁR Samuel
BECKOVSKÝ Pavel
BOLDIŠ Jozef
ČERTEK Michal
DUDRA Štefan
GROŽAJ Jozef

1972

BOČKAY Jozef
BODRUCKÝ Juraj
BUNTA Ondrej
ČAVOJSKÝ Pavol
DEVEČKA Vladimír
FERIANC Ján

1973

GAŽO Emil
HAJÍČEK Michal

1974

BOROŠ Jozef
BURDA Ján
ĎURKECH Gustáv
FABŠÍK Pavol

1975

ČERNICKÝ Ján
GAZDA Vojtech

1976

GIERTL Jozef
RACKO Emil

KVARTA Ján
NICÁK Adam
MALÍK Rudolf
MAŤAŠÁK Miloslav
MURCÍN Viktor
ONDREJOVIČ Pavol
PÁPOL Jozef

GIBALA Imrich
HAVLÍČEK Milan
KIMÁK Ján
LUKÁČ Jozef
MARCINOV Pavel

GUBA Michal
HORVÁT Pavol
JURKOVIČ Alojz
KOLLÁR Július
KORBAČKA Viliam
LEŠKO Jozef

GONDA Pavel
GREGOROVÍČ Ladislav
HARGAŠ Jozef
ILANOVSKÝ Ján
JAVORSKÝ Štefan
KOREŇ Pavel

MIKLÁŠ Karol
RAKYTA Ján

HEJČÍK František
HRITZ Norbert
HYBBEN Viktor
GÁLUS Michal

KOVAČIČ Štefan
MATÉ Andrej

SCHMIDT Alexander
TRENČIANSKÝ Imrich

REPČÍK Stanislav
ROMAN Mikuláš
RYBÁR Vojtech
SÝKORA Ladislav
ŠUKALA Pavol
VANÍK Michal
ZUBO Karol

PROKOP Viktor
SLEMENSKÝ Ján
SLOBODA Viliam
SOBEK Ondrej

MIKITA Jozef
MISTRÍK Emil
VESPERÍN Róbert
ZAŤKA František

KRÁSNIČAN Kvetoš
MAJSTRÍK Pavol
MATEJOVIČ Ján
ZÁMIŠKA Tomáš

STAŠO Michal
ÚBREŽI Ľudovít

KUSÝ Pavel
KUŠNÍR Michal
PLANKA Štefan
ZUPKO Jozef

1977

FÁBRY Štefan
GAVALÉR Martin
CHOVAN Ján

LIBICH František
RUDÝ Fedor
SOLÁR Eudovít

ŠKABEL Andre
ŠOŠKA Jozef
VRBOVSKÝ František

1979

PARÚLEK Otakar
REMENÁR Ján

SÝKORA Jozef
VIGLASKÝ František

1980

FISCHER Hugo
MIČÁTEK Ján

SVÍTEK Ján
VELEBÍR Juraj

1990

ČIŽMAROVIČ Koloman
PITTNER Ladislav

A. MASKALÍK: *VETERANEN* DER SLOWAKISCHEN WEHRMACHT IM HÖHEREN OFFIZIERSKORPS DER TSCHECHOSLOWAKISCHEN ARMEE

Die Gagisten der slowakischen Wehrmacht (im Rahmen dieser Materialstudie synonym auch als *Veteranen* bezeichnet) bildeten nach dem Ende des Zweiten Weltkriegs einen integralen Bestandteil des Offizierskorps der tschechoslowakischen Wehrmacht. Nach Kriegsende gehörten sie zu den zahlenmäßig größten, zugleich aber auch umstrittensten Gruppen des sich neu formierenden Offizierskorps. Auf slowakischer Seite stellten sie lange Zeit die einzige beziehungsweise langfristig dominante Quelle für höhere Führungskader dar. Ein wesentlicher Nachteil bestand darin, dass die Mehrheit während der Kämpfe an der Ostfront gegen die sowjetische Armee an der Seite der deutschen Wehrmacht gedient hatte, wofür sie auch eine Reihe von Auszeichnungen erhielt. Die Frage ihrer Aufnahme, Einordnung, der Ausübung von Führungs- und Stabsfunktionen sowie ihres militärischen Aufstiegs war von Beginn an eng mit widersprüchlichen Faktoren verknüpft: Einerseits bestand die politische Notwendigkeit, die Bestimmungen des Kaschauer Regierungsprogramms (slowakisch: *Košický vládný program*) zur Berücksichtigung nationaler Aspekte der Personalpolitik der Armee auf Grundlage der Gleichberechtigung des tschechischen und slowakischen Elements zu respektieren; andererseits bestand die berechtigte Forderung, Gagisten mit demokratischer und antifaschistischer Gesinnung in die tschechoslowakische Armee aufzunehmen, die im Einklang mit der Säuberung der Wehrmacht von „*verräterischen, kollaborierenden, antidemokratischen und volksfeindlichen Elementen*“ stand. Dies schränkte von Anfang an die Möglichkeiten ein, den slowakischen Anteil am höheren Offizierskorps zu gestalten, da sie dort die absolute Mehrheit stellten und keine geeigneteren Kandidaten zur Verfügung standen. Dies galt umso mehr, als die Ausbildung neuer höherer Führungskader zwangsläufig Zeit erforderte.

Um eine angemessene Vertretung der Slowaken im tschechoslowakischen Offizierskorps sowohl quantitativ als auch qualitativ sicherzustellen, war eine entgegenkommende Haltung der Militärverwaltung unvermeidlich – und das trotz des erheblichen Misstrauens des tschechischen politischen Spektrums, der slowakischen Kommunisten und des Armeekommandos gegenüber der politischen und staatlichen Zuverlässigkeit des Großteils dieser Gruppe. Dies spiegelte sich bereits in den Aufnahmebedingungen in die tschecho-

slowakische Wehrmacht wider: Den übernommenen Offizieren und Feldwebeln wurden nicht nur die bis zum Ausbruch des Slowakischen Nationalaufstands (slowakisch: *Slovenské národné povstanie*, kurz SNP) erworbenen Dienstgrade anerkannt, sondern auch jene, in die sie während des Aufstands vom Slowakischen Nationalrat (slowakisch: *Slovenská národná rada*, kurz SNR) befördert worden waren. Ihre während des Krieges erworbene militärische Ausbildung wurde ebenfalls akzeptiert. In den Jahren 1946 – 1947 stieg ihr Anteil bei Beförderungen in die höchsten Offiziersränge deutlich an (bei den Obersten von vormünchner 0 % auf 9 %, bei den Generälen von 0,7 % auf 12 %). In exponierten Funktionen erhöhte sich ihr Anteil im Ministerium für nationale Verteidigung (slowakisch: *Ministerstvo národnej obrany*, kurz MNO) von vormünchner 0 % auf 14 %, während er in den Korps- und Divisionskommandos von 4 % auf 23 % anstieg. Nach der Errichtung des kommunistischen Machtmonopols wurde die weitere Tätigkeit der Slowaken im höheren Kommandokorps von Politisierung und Ideologisierung geprägt. In diesem Kontext kam es zu einer Welle umfangreicher Säuberungen, während der alle Widerstandsgruppen, einschließlich der Soldaten der slowakischen Wehrmacht, aufgelöst wurden. Der Anteil der Slowaken unter den Generälen und in den zentralen Organen fiel auf unter 5 %.

Angesichts der verringerten Einsatzfähigkeit der Armee und des Mangels an weiteren slowakischen höheren Führungskräften wurde ab 1957 für *die Veteranen* ein individuelles Bewertungsprinzip angewandt. Im Rahmen des gezielten Aufbaus perspektivischer Kaderreserven wurde beschlossen, jenen eine Chance zu geben, die während des Krieges keine Wahlmöglichkeiten hatten. Bei der Bewertung wurde berücksichtigt, wann und auf welche Weise sie am Kampf gegen den Faschismus teilgenommen hatten, unter welchen Umständen und aus welchen Motiven sie aus der Wehrmacht desertierten und in welchem Verhältnis sie dort dienten – d. h., ob sie zum Grundwehrdienst einberufen, mobilisiert oder als Berufssoldaten tätig waren. Schrittweise erfolgte der gezielte Aufbau slowakischer Kaderreserven, dessen Kern darin bestand, „fähige, talentierte und vorbereitete“ Offiziere beschleunigt in die höchsten Funktionen der Armee zu bringen. Der Fortschritt war bald unvermeidlich und spiegelte sich in allen Aspekten wider, die die Formierung des höheren Offizierskorps begleiteten. Der Anteil slowakischer *Veteranen*, die zum Studium an der renommierten Moskauer Militärakademie des Generalstabs entsandt wurden (deren Abschluss den Aufstieg in exponierte Funktionen ermöglichte), stieg zwischen 1957 und 1966 von 8 % auf 30 %. Die nominale Zahl der Absolventen slowakischer Herkunft vervielfachte sich dabei sogar um das Siebenfache. Unter den Generälen stieg ihr Anteil von 5 % auf 21 %, bei Ernennungen in Generalsränge von 8 % auf 30 %.

Zoznam použitých prameňov a literatúry / List of references and literature

Primárne zdroje / Primary sources

Archívy a archívne pramene / Archives and Archives sources

ABS Praha, f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky.

A MSNP Banská Bystrica, f. Osobný fond Jaroslav Šolc.

AP AČR Praha, f. Kádrová správa MNO (1951 – 1990).

AP AČR Praha, Kádrové ročenky (1951 – 1989).

NA Praha, f. Politické byro ÚV KSČ (1954 – 1962).

NA Praha, f. ÚV KSČ – Kancelář 1. tajemníka Antonína Novotného.

SNA Bratislava, f. ÚV KSS – tajomník David.

SNA Bratislava, f. ÚV KSS – generálny tajomník Štefan Bašťovanský.

VHA Bratislava, f. Veliteľstvo 4. oblasti Bratislava (1945 – 1950).

VHA Bratislava, f. Operácia „Banderovci“.

VÚA – VHA Praha, f. MNO / Státní tajemník (1945 – 1948).

VÚA – VHA Praha, f. MNO / 3. Školské a predpisové odd. HŠ (1945 – 1947).

VÚA – VHA Praha, f. MNO / Sekretariát ministra (1951 – 1958).

VÚA – VHA Praha, f. MNO / Kádrová správa (1951 – 1990).

VÚA – VHA Praha, f. Vojenská kancelář prezidenta republiky (1945 – 1950).

Sekundárne zdroje / Secondary sources Monografie a zborníky ako celok / Monographs

CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939 – 1945*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2013.

MASKALÍK, Alex. *Elita armády. Čs. vojenská generalita 1918 – 1992*. Banská Bystrica : HWSK, 2012.

ŠTAIGL, Ján. – ŠTEFANSKÝ, Michal. *Vojenské dejiny Slovenska VI. (1945 – 1968)*. Bratislava : Magnet Press, 2007.

Vojenská a další opatření Československa v době povstání v Maďarsku na podzim 1956. Sborník dokumentů, 1. a 2. d., Praha : Historický ústav Armády České republiky, 1993.

Vojenské osobnosti čs. vojenského odboje 1939 – 1945. Praha : Vojenský historický ústav Praha – Vojenský historický ústav Bratislava, 2005.

Štúdie a články v časopisoch a zborníkoch, kapitoly v kolektívnych monografiách / Chapters in monographs, articles in journals

HANZLÍK, František. Velitelský sbor čs. armády na Slovensku jako objekt zájmu vojenského obranného zpravodajství v letech 1945 – 1948. In: *Vojenská historie*, 1999, roč. 3, č. 4, s. 55 – 71.

HANZLÍK, František. K osudům důstojníků a vojáků armády Slovenské republiky koncem roku 1944 a v průběhu roku 1945. (Do nové armády nebo do sovětských gulagů?). In: *Válečný rok 1944*. Praha : Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2001, s. 292 – 307.

HANZLÍK, František – VONDRÁŠEK, Václav. *Armáda v zápase o politickou moc v Československu v letech 1945 – 1948*. Brno : Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2006.

HAVLÍČEK, Jaroslav. Slováci v dôstojníckom zbore čs. brannej moci v rokoch 1945 – 1948. In: *Zborník Armáda v dejinách Slovenska (II. časť)*, Bratislava : Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, 1993, s. 196 – 213.

KINČOK, Branislav. Osoba Gustáva Husáka v politickom procese s Imrichom Karvašom a spol. In: *Pamäť národa*, 2018, roč. XIV, č. 4, s. 58 – 69.

KOLLÁR, Pavol. *Zbor dôstojníkov z povolania armády prvej slovenskej republiky /1939 – 1945/ (úvaha)*. Rukopis.

MASKALÍK, Alex. Riešenie otázky dôstojníkov armády bývalej Slovenskej republiky v čs. armáde po februári 1948. In: *Vojenská história*, 2007, roč. 11, č. 4, s. 90 – 102.

MASKALÍK, Alex. Vyšší dôstojnícky zbor slovenskej brannej moci (1939 – 1945). Prehľady a štatistika. In: *Vojenská história*, 2025, roč. 29, č. 2, s. 91 – 126.

NESVADBA, František. *Charakter a poslání armády tzv. slovenského státu v letech 1944 – 1945*. In: *Historie a vojenství*, 1963, roč. XII, č. 1, s. 51.

PEJČOCH, Ivo. Propouštění bývalých příslušníků vládního vojska a slovenské armády z ČSLA v roce 1958. In: *Historie a vojenství*, 2008, roč. LVII, č. 3, s. 43 – 48.

ŠTAIGL, Ján. Slovenský národný prvok vo výstavbe dôstojníckeho zboru čs. armády v rokoch 1948 – 1970. In: *Zborník Armáda v dejinách Slovenska (II. časť)*, Bratislava : Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, 1993, s. 214 – 239.

ŠTAIGL, Ján. K niektorým otázkam existencie slovenských národných jednotiek v čs. armáde po druhej svetovej vojne. In: *Vojenské obzory*, 1996, roč. 3, č. 1, s. 119 – 129.

ŠTAIGL, Ján. K otázke zastúpenia Slovákov v dôstojníckom zbore čs. armády po februári 1948. In: *Česko-Slovenská historická ročenka*, 1998, č. 3, s. 123 – 129.

O autorovi / About the author

Mgr. Alex Maskalík, PhD.

Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

e-mail: maskalikalex@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6640-0961>